

Velesile dolže druga drugo ščuvanja v novo svetovno vojno

Višinski obtožil na zboru Z. N. Zed. države za rušilko miru. — Zapadna trojica z enako obtožbo proti Rusiji. — Anglija se oborožuje

Na čelu sovjetske delegacije na sedanjem zboru Združenih narodov v Parizu je Andrei Višinski, podminister vnanjih zadev v vladi USSR. Njegov sloves sega v čase, ko je prosekutiral stare boljševike, ker so se zarotili proti obstoječi sovjetski vladi (Stalinovi) in paktirali s sovražniki. Višinski jih je s svojo zgovornostjo primoral krivdo priznati in nedvomno so to storili ker so res hoteli priti na vlado.

Stari prosekutor sedaj proti Zed. državam

Ta isti stari sovjetski sodni tožilec je sedaj na zboru Združenih narodov nastopil enako odločno proti Zedinjenim državam. Oziroma proti ameriški vladi. Obdolžil jo je mnogih zločinov. Predvsem, da ameriška vlada goji politiko vojne in da je njen namen napasti Sovjetsko unijo.

Ko je Višinski končal, je dobil z galerij več odobravanja kot kdorkoli pred njim na tem kongresu. Toda ne med delegati, ker razen kakih šestih ali sedmih držav so vse delegacije pod kontrolo angloameriškega bloka. In zato ne ploskajo kakemu Višinskiju niti ako soglašajo z njim. Kajti ravnanje se morajo po tokih — kot pravi Višinski — dolarske diplomacije.

Obtožba resna zadeva

Kadar rohani z obdolžitvami kak navaden govornik, nima to nikjer kake važnosti. Toda Višinski je na zboru v Parizu v imenu svoje države. In če naša vlada dolži vojnih naklepov, je to treba vzeti tako kot da si ali kriv ali pa nisi.

Dejal je, da ima ameriški generalni štab v načrtu z atomskimi bombami porušiti Moskvo, Leningrad, Odeso, Kijev in druga velika sovjetska mesta. In ker je to dejal Višinski, mu to ni ušlo iz ust. Kajti ako je v tej deželi res toliko sovjetskih spi-jonov, jih je gotovo nekaj tudi v stikih z ljudmi v generalnem štabu, kjer kujejo naklepe kako zrušiti v prid svetovnega kapitalizma državo, ki mu je edino nevarna.

Ameriški delegat zavrnil obtožbo

Glavni ameriški delegat na tej konferenci v Parizu je Warren Austin. Višinski, ki je govoril kako uro, je evropske in druge zastopnike svaril, ali sedaj premisljijo, ali bodo Zed. državam še dovolili nadaljevati politiko vojne historije, ali pa ji napravili konec.

Ko je Višinski končal, se je Austin pripravil z izjavo. Pravi, da ni bil Višinskijev govor drugega kakor pogrevanje starih fraz — le da so bile še bolj "vroče" kot prej. In da ni v njegovih trditvah nobenih dokazov.

Nove obdolžitve

Po Višinskijevi obtožnici so se

oglasile tri zapadne sile z zelo ostro izjavo, da le Sovj. unija ogroža svetovni mir in da dokaz temu je ruska blokada v zapadnem predelu Berlina.

Vlada Zed. držav je odločila, da se iz Berlina ne umakne. Morda bi se, ako se bi v državnem departmentu prej spomnili, da vprašanje Berlina lahko zaneti vojno, toda sedaj smatrajo, da je prepozno.

Dejstvo je, da je dežela krog in krog Berlina v Sovjetski coni. In da je bil Berlin sam razdeljen med vse štiri zaveznice takrat, ko so še bile ZAVEZNICE.

Sedaj niso več in zato smo v vojni historiji za malenkost kot je Berlin.

Sovjetska vlada trdi, da je Berlin le preteza, kajti da naša vlada hoče pod to masko ščuvati svetovno javnost proti Rusiji toliko, da bomo v Rusijo z našimi bombniki udarili z odobrenjem večine ameriškega ljudstva in večine ljudstva zapadne Evrope, Azije in latinske Amerike.

Višinski in drugi sovjetski delegati v Parizu argumentirajo, da se gre ameriški vladi — ali pravilnejše — ameriškim monopolom za svetovno nadvlado. Ameriška vlada po njihovem mnenju ni v Washingtonu temveč na Wall Streetu.

In dokler bo ameriška vlada tam, ni nobenega jamstva za svetovni mir.

Zato je med drugim predlagal, da naj se vse države velike petorice začno razoroževati in da naj svojo bojno silo zmanjšajo vsaka za eno tretjino, bodisi na kopnem ali v zraku, ali na morju. In pa da se naj atomske bombe prepove kot so n. pr. bili po prvi svetovni vojni prepovedani strupeni plini v slučaju

(Konec na 5. strani.)

AMERIŠKA VNANJA POLITIKA VSA PO ENEM KOPITU IN JAKO ZAVOŽENA

Na svoji sedanji agitacijski turi se je predsedniški kandidat Thomas Dewey parkrat spozabil in obljubil Italiji vrniti kolonije in Trst. Židom vetji kos Palestine in tistim Poljakom, ki sovražijo sedanjo poljsko vlado in Sovj. unijo pa "osvoboditev Poljske". To so narodnosti, ki imajo v državi New York največ glasov.

Toda komaj je Dewey te "obljube" izustil, že so ga zagrabili njegovi republikanski kolegi, v prvi vrsti njegov svetovalec v vnanje političnih zadevah John Foster Dulles in senator Vandenberg.

Rekla sta mu, da ameriška vnanja politika ne sme biti predmet boja med republikanci in demokrati v sedanji predsedniški kampanji, ker moramo biti pred vsem svetom enotni. In prav zato ni — kar se vnanje politike tiče — med demokratsko in republikansko stranko nobene razlike. V sedanjem zasedanju Združenih narodov v Parizu sede poleg demokratskih tudi republikanski politiki in oboji so trdno odločeni, da je treba Rusijo spraviti na kolena in v tem sklepu imata na svoji strani večino glasov — pravijo tudi, da "večino" topov in vse — atomske bombe.

Volilni boj med Trumanom in Deweyjem torej ni v nobenem oziru načelen. Oba sta za "svobodno podjetništvo", in oboja za zveze z reakcijo vsepovsod po svetu, a kregata se med seboj samo edino zaradi služb.

Truman je ob enem v teh tednih kampanje tudi za civilne svobodščine in take reči in ob enem tudi Dewey. A v istem času njuna večina, ki jo imata v kongresu, v legislaturah in na sodiščih podžiga coperniško gonjo na "rdečkarje" in obe stranki si druga drugi očitata, da sta v boju proti "komunizmu" premalo ognjevit.

Truman in Dewey sta takozvana "glavna" kandidata za predsedniško mesto.

Poleg nju imajo predsedniške kandidate tudi razne "manjšinske" stranke: socialistična, trockistična in prohibicijska.

In pa tretja "stranka", namreč PROGRESIVNA STRANKA z Wallaceom na čelu.

Poleg teh imajo predsedniškega kandidata tudi "demokrati" v južnih državah.

Postavili so se proti Trumanu, ker se je izrazil, da naj imajo črnci tudi na jugu enake pravice kakor beli ljudje.

Vsi predsedniški kandidati mlatijo na vseh svojih shodih po Sovjetski uniji in "komunizmu" — vse, razen Wallacea.

Minulo nedeljo je Wallace govoril na shodu ameriškega slovanskega kongresa v Chicagu in ugotovil, da je anglo-ameriški blok zasnoval kampanjo proti slovanskim narodom, dasi nam niso še nikdar storili škode in da nam ni nobena slovanska dežela nevarna. Američani slovanskega pokolenja so tu gradili — težav pa nam ne povzročajo, ker so zvesti državljanji ameriške unije.

Henry Wallace in podpredsedniški kandidat Glen Taylor sta torej edina, ki pomagata v sedanji ameriški volilni ihti onim, ki kličejo v mir. Oziroma sta na čelu tega gibanja.

Ameriški slovanski kongres bil v vseh ozirih velik uspeh

Letošnji Ameriški slovanski kongres se je vršil v hotelu Stevens v Chicagu, ki je največji v tem mestu. Udeležilo se ga je tudi mnogo Slovencev, med njimi Anton Zornik iz Herminie, Pa., Josephine Zakrajšek iz Clevelanda, veliko Čikažanov in pa rojakov iz sosednih naselbin.

V nedeljo 26. septembra pa se je vršil pod avspicijo tega kongresa shod v Chicagu Civic Opera House. Glavni govornik je bil Henry Wallace. Zlatko Baloković je igral violino in žel buren aplavz. Tudi govoril je, ker on se v tej organizaciji veliko udeležuje.

Pred pričetkom zborovanja, kak dober dan prej, je bil aretiran tajnik ASK George Perinsky. Aretacijo je odredil zvezni justični departament — češ, da je FBI ugotovil že pred leti, da je Perinsky član komunistične stranke in da kot "ak ruje za nasilno strmoglavljenje naše ustavne vlade. In pa da še ni državljan. Po rodu je Bolgar in sem je prišel po prvi svetovni vojni.

Ako je bil namen te poteze ubiti Ameriški slovanski kongres, se ni posrečilo. Kajti delegatov je bilo polna dvorana, enako raznih drugih udeležencev in nihče se ni bal, da bo vlada strmoglavljena ker je tudi George Perinsky prišel in bil sprejet z navdušeno ovacijo.

Na kongresu v Stevens hotelu je bilo tudi poročano, da je umrl predsednik Slovenske sekcije Vincenc Cankar. Iz vrst predsestnišva mu je bilo izgovorjenih nekaj besed v počast in slovo na kar je vsa delegacija vstala.

V glavnem je bil ta Ameriški slovanski kongres uporabljen v prid kampanje Progresivne stranke, kakor je bil pred štiri leti v Pittsburghu ves zasnovan za Roosevelta in s tem ob enem seveda za Trumana. Trumana niso omenjali — niti en govornik ga ni hvalil na Ameriškem slovanskem kongresu pred štiri leti, toda ga sedaj vseeno imamo.

Ameriški slovanski kongres je dobil tudi nekaj slabe publicitete zaradi resignacije nekakega češkega duhovnika (nekatoliške vere), ker je šel v tisk z izjavo, da se je to organizacijo uposililo v prid neke stranke (progresivne). A ni napravil nobene škode, kakor je ni pred leti Poljak Gunther, znan sodnik — ki je še bolj dramatično izstopil.

Glavna osebnost v Ameriškem slovanskem kongresu je še vedno Leo Krzycki. Pred leti je bil predsednik socialistične stranke in podpredsednik unije ACWA. Je izhoren govornik in ostal je deloven, dasi že dolgo ni več mlad.

Tudi banket ob priliki kongresa je bil dobro posečen, dasi je cena zanj znašala \$6.50 na osebo. In kolekta je bila velika.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Henry Wallace je na shodu Ameriškega slovanskega kongresa 26. septembra vprašal: "Čemu se je v naši deželi ustvarilo toliko sovraštva proti Slovanom? Odgovor mu je znan in bil je znan avdienci. Slovanske dežele so odpravile carizem, fevdalizem, izgnale ali pa konfiscirale so tuji kapital in grade nov ekonomski red na temelju socializacije. To pa je v očeh kapitalizma največji zločin.

Na svetu je 250 milijonov Slovanov. Anglosakemu bloku so nevarni le v toliko v kolikor se anglosaksi ne morejo sprizniti z resnico, da imperializem umira. Na Angleskem to čutijo, a vseeno še vedno drže svoje stare imperialistične tradicije v dvornem siju in v aristokratskem pompu. A v slovanskih deželah pa tega ni več in vse so se "svojih" dinastij otresle — ene ustavno, druge s silo.

Ameriški slovanski kongres, ki je končal svoje zborovanje minuli ponedeljek, je bil v justičnem oddelku označen za "prekucsko (sobversive) organizacijo. Henry Wallace je na shodu 26. sept. dejal: "Clark (justični tajnik) je vas s svojo obdolžit-

vijo hotel umazati. Jaz pa sem ponosen, da lahko govorim pred vami!"

Ameriška demokracija je zelo slavljena. Ampak je v tej deželi veliko ljudi — na milijone — ki je niso deležni in ne civilnih svobodščin. Zamoreci na jugu si še vedno ne upajo na volišča celo v tistih okrajih, v katerih imajo saj na papirju volilno pravico. A večinoma so brez nje. In ako se kdo izmed njih drzne vprašati, da li tudi zanj veljajo ustavne pravice, mu ponooči obkrožijo hišo klanovci, zažgo pred njo križ, obvit s slamo in namazan s smolo in to mu je znamenje, da naj molči in sužnjuje. Dočim je predsednik Truman sedaj duša za civilne svobodščine, pa ni zanje ničesar storil niti v Washingtonu, dasi je že dolgo tam — prva leta ko je bil zvezni senator in sedaj že tri leta ko je nasledil pokojnega Roosevelta. In v Washingtonu ne smejo črnci skoro nikamor ako so tisti hoteli, gledišča, dvorane itd. določeni samo za belopoltno nadpleme.

Zagovor — ako si česa obdoli (Konec na 4. strani)

Nekaj o naših stvareh

Ta teden dobe naročniki klic v akcijo, da se iznebimo dolga v tiskarni. Nastal je vsled silnih podražitev vzlic naporu mnogih, da list otmo. Toda teh mnogih je vzlic temu veliko premalo in morali se bomo potruditi vsi — namreč vsi oni, ki jim je kaj za ta list, da se lotimo dela in da plačamo ves dolg do decembra tega leta.

Naš smoter je zbrati vsoto pet tisoč dolarjev, kajti treba je ne samo plačati dolg temveč imeti tudi nekaj na roki za razne druge izdatke.

Vemo — dobro vemo, da je vsakdo s kolektami preobložen. Kamor se obrne, ti kdo ponudi vstopnico, ali pa polo. Ali pa vpraša za znesek \$25 v kampanjski sklad progresivne stranke, za kak delavski list — ali pa za novozasnovani list, ki ga misli ustanoviti par nekdanih Proletarčevih prijateljev. V sedanjem pohodu svetovne reakcije pa so mu postali sovražni — pod pretvezo, da so za demokratični socializem.

Naročnikom in sploh vsem prijateljem lista podarjamo, da je naš finančni položaj silno resen, in tiskarna je nam naslovila ultimatum: Plačajte, ali pa niti koledarja ne prevzamemo v tisk!

Zagotovili smo ji, da bo dolg poravnani, kakor že vedno od kar ta list obstoja. Toda s tem bo trud in vsi bomo morali poseči v žep. Kajti ako izgubimo Proletarca, bo konec zadnjega samostojnega slovenskega lista, ki od vsega začetka, od januarja 1906 piše in se bori za socializem, organizirano delavstvo in sploh za pravice navadnega človeka!

Ne pustite, da ta list preneha.

Prošli ponedeljek smo pokopali Vincenca Cankarja. Ko je uvidel, da se mu bliža konec, je nekomu ob smrtni postelji naročil, da naj pozdravi Franka Zajca in da naj deluje kot je doslej.

Pokojnemu Cankarju v slovo je v nedeljo 26. septembra pel v dvorani SNPJ zbor "France Prešeren". Dvorana je bila polna ne samo ljudi temveč tudi vencev. Bili so v nji poleg Čikažanov tudi mnogi iz Milwaukeeja, Waukegana in pa glavni odborniki z vseh krajev.

Proletarcu je bil Vincenc Cankar jako naklonjen in ga bomo pogrešali.

V tej številki je komentar Franka Česna o novostanovanem listu, ostra kritika proti uredniku tega lista, ki jo je poslal John Langerholc, in pa ponatis uvodnika iz "Enakopravnosti" — tako da bodo čitatelji lahko "žuli obe plati zvona".

V nedeljo 24. oktobra pridejo v Chicagu na prireditve krožka Progresivnih Slovencev Detroitčani vprizoriti dramo "Svet brez sovraštva". Vršila se bo v dvorani SNPJ.

Pridite po stopnice v uredništvo Proletarca.

In v nedeljo 10. oktobra pa se bo v isti dvorani vršila jubilejna svečanost društva Slavije št. 1 SNPJ. Tudi vstopnice na Slavijino prireditev dobite lahko v našem uradu.

Stavk je mnogo, a se jih ne priznava

Stavk je mnogo, a se jih ne priznava

Cisto potihoma se v to deželo utihotaplja depresija. Tu nekoliko, tam nekoliko. V Detroitu "zmanjka" železa — pa mora ostati na "počitnicah" recimo 50, ali morda tudi 100 tisoč ljudi.

A nihče v Detroitu ne verjame, da nam manjka železa. In čemu tudi bi?

Kar ni res, ni res! Res pa je, da ameriško ljudstvo izrpa svojo nakupno moč toliko, da že vsled tega — tudi ako bi drugih vzrokov ne bilo, izgubljamo "prosperiteto" bolj in bolj.

Zvezni kongres je v minulem poletju sklenil znižati nakupovanja na kredit. Kompanije so se lotile predvojnih špekulacij, ko si lahko kupil na upanje kar si hotel — farmo, hišo, pohištvo, radio, električno ledenico itd., itd.

Ko te je boss odslovil, je šlo

vse k vragu.

Farmarju pa so zarabili njive in šerifi so imeli potem opravka nič koliko. Bilo je tepežev, umorov, in pa družinskih tragedij, o katerih vladne statistike nič "ne vedo". Zato tudi podatkov ni o njih.

Sedaj spet pripovedujejo, da smo v sličnih razmerah kakor po prvi svetovni vojni. Imamo kdo ve koliko tisoč zadolženih farm, a ob enem statistike, da farmarji utrjujejo za svoje pridelke, za mleko in za živino več kot še kdaj prej.

"To je nevarno," ugotavlja agrikulturni departament. ...Governer Dewey, ki hoče postati prihodnji predsednik te republike, pa pravi: "Gotovo, da je nevarno! počakajte, da postane jam predsednik. Vse bo teklo — delo, farne in kapital kakor po traku!"

Na drugem koncu govori Truman: "Farmarji, le nikar ne verjemite Deweyju! Še nikoli

se vam ni godilo boljše kakor pod demokracijo!" In nato svoje ugotovitve potrjuje s številkami agrikulturnega departamenta. In ako jih nima iz tega zadosti, si pomaga še s trgovskim oddelkom.

Eden najbolj zanemarenih oddelkov zvezne vlade pa je sedaj delavski departament. Postal je — od kar je iz njega Frances Perkins, le še nekaj biro za statistike, ki dokazuje, da so se življenjske potrebe — podražile manj kakor pa so se v resnici.

Dokaz temu varanju so stavke. Vlada jih taj, delavske unije nečejo pisati o njih, a vendar, stavk je obilo. Nekatere trajajo že pol leta, kake tri že skoro leto dni.

Kaj šele bo — se vprašujejo v glavnih stanih unij.

Mi smo se namreč zavzeli financirati evropski kapitalizem in delavcem tam je to všeč — v toliko namreč, da podpirajo Marshallov plan, razen komuni-

sti — a tudi slednji se ne branijo ameriških davčarjev.

Vendar — Evropa hira.

Namreč zapadna Evropa, kolikor jo je pod Marshallovim planom.

Kako pa je z vzhodno Evropo?

Tudi jako slabo.

Obe se bi morale združiti in Amerika bi lahko obema pomagala.

Ampak ker nimamo razumnih državnikov, gre svet bolj in bolj v navzkrižje, mi v Zed. državah pa v čedalje višje davke, v vedno višjo inflacijo — ako je to pravilno povedano — in pa v negotovost. Ne vemo, če nam bodo atomske bombe kaj koristile ali ne — a jo našim mnenju so zlo. Ne samo po našem mnenju.

Ves svet se boji tega orožja. In vsakdo ve, da se z atomskimi bombami svetovnih problemov ne bo nikdar rešilo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pon-
deljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor: ..... Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

VINCENT CAINKAR

"Pripravljam članek, kaj smo Slovenci v Ameriki storili v
prid za stari kraj."

Tako sva se pogovarjala z Vincencom Cainkarjem. "Do kdaj
naj ti ga pošljem," me je vprašal.

Pisal je namreč statistično poročilo za v Ameriki družinski
koledar 1949.

"Imam že prilično dogotovljenega," je rekel uredniku tega
lista. "Daj mi še nekaj dni časa."

"Seveda, toda potrudi se!"
Dne 24. septembra je Vincenc Cainkar umrl.

Vincenc Cainkar je bil v naši javnosti markantna osebnost.
Znal se je prilagoditi vsakemu slučaju. In se vedno smehljaj.

Ko je bil na konvenciji SNPJ leta 1918 prvič izvoljen za
glavnega predsednika Slovenske narodne podporne jednote, se
ni silil v službo. Pravzaprav mu je bila usiljena.

Na eni strani je bil na tisti konvenciji pokojni Jožef Za-
vertnik.

Na drugi strani pa takratni glavni tajnik SNPJ, John Ver-
derbar.

Konvencija, ki se je vršila, kot že rečeno, leta 1918 v Spring-
fieldu, v Illinoisu, je po dolgotrajni borbi za odborniške službe
izvolila Vincenca Cainkara za glavnega predsednika.

Kar se je takrat dogajalo na omenjenem zboru, je sedaj
zgodovina.

Po izvolitvi v Springfieldu leta 1918 je bil Vincenc Cainkar
izvoljen ponovno v svoj urad na vsaki konvenciji, dasi ne vselej
brez opozicije.

Na konvenciji v Springfieldu sta bila s pokojnim Jožetom
Zavertnikom v enem taboru.

Po konvenciji — po kakem letu ali dveh — sta se razptila.
In tako so nastali med člani SNPJ novi boji.

Jože Zavertnik je udarjal na svojo levo — Cainkar je pa
dejal, da je on še bolj na "levo".

Silnih bojov smo imeli v onih dneh. Menda res po nepo-
trebnem.

Jože Zavertnik in Vincenc Cainkar sta bila v zvezi vsemu do
konca osebna prijatelja. Saj sta si vendar želela drug drugemu
enako dobro in pa enako koristno uspevanje v naporih za pro-
spevanje organizacije, ki sta jo vodila.

Vincenc Cainkar je od kraja v SNPJ pod vodstvom takrat-
nega gl. tajnika malo pomenil. Ni bil vajen poslova, a si jih je pri-
učil in zaslovel. Nedvomno je on bil najpriljubljenejši glavni od-
bornik v zgodovini SNPJ.

Na zadni konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Na drugi konvenciji SNPJ v Evelethu, Minn., pa je začutil,
da je njegova popularnost pojenjala. Veliko slabega je slišal o
sebi — a je v zvezi temu kandidiral in zmagal v svoj zadnji termin.

Vincenc Cainkar je bil v mladosti borec tudi za naše gibanje
in ostal mu je prijatelj v zvezi razlikam v naših mnenjih do konca
svojih dni. — Frank Zaitz.

Zenske v ameriškem političnem življenju

Common Council.)

Letošnje poletje je minilo sto let odkar so znane ženske vodi-
teljice kot Susan B. Anthony, Mrs. Elizabeth Cady Stanton, Lucretia Mott in Mrs. Lucy Stone Blackwell sklicale v Seneca Falls, N. Y., konvencijo, na kateri je bila postavljena zahteva za enakopravne pravice žensk, vključno s pravico glaso-
vanja v volitvah. Voditeljicam so se posmehovali tako moški kot ženske in v odgovor na njihovo delovanje so jim ponavljali star nazor, "da ženska spada v kuhinjo oziroma v dom" ter da bi politično delovanje ženske oropalo njihove ženskosti in krušilo dom. Vsi taki in podobni argumenti pa niso ustrašili pogumnih boriteljic za žensko politično enakopravnost. Delovale so naprej in že leta 1869 so do-
segle, da je država Wyoming u-
zakonila polno žensko politično enakopravnost. S tem je ta država dobila priznanje, da je bila prva, ki je dala ženskam polno emancipacijo. Njenemu zgledu so sledile še druge države Unije. Leta 1878 je bil predložen kongresu osnutek ženske volilne pravice, toda tozadevni amend-
ment je bil dodan Ustavi šele 26. avg. 1920. Ta 19. ustavni do-
datek določa, "da volilna pravica ameriških državljanov ne bo v Zed. državah zanikana ali omeje-
vana nikomur na podlagi spola". Tako je ameriška žena po-
stala enakopravna v vseh drža-
vah dežele.

Od tistega časa dalje se je po-
služevalo svoje volilne pravice čedalje več žensk, tako da da-
nes cenijo da glasuje pri volit-
vah več žensk nego moških. Po statistiki U. S. Bureau of the Census bo glasovalo v letošnjih predsedniških volitvah okrog 94.641.000 državljanov in od teh bo 48.155.000 žensk ter samo 46.860.000 moških. Sicer so pa ženske tudi drugače aktivne po-
litično. Izkazale so se dobro v tem pogledu kot politične delavke in kot voditeljice. Pri volitvah samih so uposlene v volil-
nih prostorih kot vpisovalke in pregledovalke. V političnih kam-
panjah pa so čedalje bolj de-
lovne in natti jih je v važnih po-
zicijah na glavnih stanih strank.

V državnih in narodnih odbo-

lahko porušile Moskvo in vsa druga sovjetska mesta v dveh dneh. In da bi ubile dvajset milijonov ljudi.

Taka je naša "mrzla" vojna, ki pa je resna zares.

Ako se dogodi n. pr. kaj zelo "vročega" v Nemčiji, predvsem v Berlinu, pa bomo hipoma v vojni. In ako pride do tega, kdo ve, kaj bo z našo demokracijo, z našo prosperiteto in z drugimi do-
brinami svobodnega ameriškega podjetništva!

Kar lahko se že danes sprijaznimo z resnico, da kakor se bliža fašistična diktatura v Franciji, tako jo bomo brzkone tudi mi dobili.

Predsednik Truman in newyorški governor Dewey, ki ga skuša izpodrinuti, se sicer lasata, toda naj zmaga prvi kot drugi, zmagal bo Wall Street.

Čudno, da ameriško ljudstvo tega ne zapopade!

Zamenjava denarja

Stopil sem v bar. Pri mizi je sedel Fajbiš Rosenblatt. Če bi sprico tega dehtečega imena hotel spraviti ljubega bralca prav po ceni v smeh, bi zdaj zapisal, da Fajbiš Rosenblatt ni žid. To pa ni moj namen in zato ostanem lepo pri resnici: Moj Fajbiš je res žid. O raznih vrstah židov bom mogoče ob drugi priliki kaj povedal. Za danes zado-
stuje to, da Fajbiš Rosenblatt spada v vrsto dovornikov židov. Skoraj vsak njegov stavek je dovornik! Včasih celo dober dovornik. Prikupil se mi je, ko je nekoč dejal, da je ponosen na to, da je žid. Na mojo opazko, da mi se tak ponos zdi nenavaden in da prvič slišim kaj takega, je odgovoril:

— Bog vsemogočni! Če nisem ponosen, da sem žid, ostanem vseeno žid. Raje sem torej po-
nosen. Ne stane nič.

Vesel sem bil srečanja s Fajbišem in z iztegnjeno roko sem se mu približal:

— Zdravo, Fajbiš! Odkod pa ti?

— Odkod naj prihajam? Iz Nemčije.

Dal mi je levo roko. Nehote sem pogledal na njegovo desnico; rokav je visel prazen.

— Kaj je to? Brez roke si? Kje si jo izgubil?

— Valuta jo je požrla. Haha! Smešna stvar. Sedi! Vse ti bom opisal.

Fajbiš je povedal čudno zgod-
bo.

— Pаметen si, Dodo, in goto-
vo veš, da gre prebrisani žid samo tja, kjer ljudje prav dobro žive, ali pa tja, kjer je prav slabo. Le v takih razmerah so mo-
goči dobičkonosni posli. Tako ti bo tudi razumljivo, zakaj se je svoječasno največ židov nakopi-
čilo na Poljskem. En del nara-
da, slahta, je živel v izobilju, ostali pa so bili berači. Torej idealni pogoji za žida. — Ko sva se pred tremi leti zadnjič sre-
čala, sem ravno razmišljal, kam bi se obrnil. Vprašam se: Kje je danes dobro? Zato sem se odlo-
čil za Nemčijo, kjer je vsaj po-
šteno slabo, hvala bogu, zavez-
niški nerodnosti in nemški trmi. Posli so šli imenitno, toda mo-
jns je takrat odgovoril; zamu-
dil sem priliko, da pravočasno pobem šila in kopita. Presene-
tila me je zamenjava denarja, ko sem bil še v Nemčiji. Saj ti je znano, kako je pri zamenjavi denarja. Danes ti dajo za deset enot stare valute eno novo eno-
to, jutri pa so cene v novi valuti prav tako visoke kakor prej. Skratka: Po zamenjavi plačš vsako stvar desetkrat draže.

— Res je to. Ampak ne vidim tu zveze s tvojo roko.

— Takoj boš videl. Ravno ob zamenjavi sem imel malo rano na desni roki. Zdravniki so sicer zatrjevali, da ni nič nevarnega; ampak kdo naj jim verjame? Zdravniki se včasih še raje zmo-

ljo nego državniki. Doživljal sem hud duševni spor, vreden Shakespearea. Če se mi rana po zamenjavi poslabša in bo treba roko odrezati, me bo operacija stala desetkrat več nego pred zamenjavo. Lahko gre k vragu ves moj denar! Človek brez de-
narja ni človek, a človek brez roke je še vedno človek. Stvar je bila zame jasna: Iz razlogov višje sile, da sam sebe ohranim ali vsaj dober del samega sebe, sem moral žrtvovati roko. Ope-
racija se je izvršila zadnji dan

pred zamenjavo, plačal sem jo v stari valuti. Naslednji dan sem imel devetkratno vrednost ope-
racije v žepu ali po trgovsko re-
čeno: Pri tem poslu sem zaslu-
žil 900 odstotkov. Kaj praviš, he?

— Ne vem. Stvar mi ne gre prav v glavo.

— No, da! Kdaj je novinar kaj razumel o poslih? Meni pa je samo žal, da si nisem za vsak slučaj dal odrezati slepiča. —

DODO.

DELAVSKE UNIJE DANES

(Zadnji od serij devetih člankov o zgodovini delavskega gibanja v Ame-
riki; material je iz podatkov iz delavskega departmanta zvezne vlade.)

Organizirano delavsko giba-
nje v Zed. državah, kakršno je danes, sestoji iz avtonomnih na-
rodnih in mednarodnih unij, krijoč različne stroke, poklice, profesije in industrije, katere so spet organizirane oziroma sesto-
jajo iz lokalnih unijskih organi-
zacij delavcev. Večina teh na-
rodnih in mednarodnih unij je pridruženih bodisi Ameriški zvezi delavstva ali pa Kongresu industrialnih organizacij. Stevi-
lo takozvanih samostojnih unij, vključno s številnimi železničarske in unije državnih delavcev ne spada k tem federativnim zve-
zam. Nekatere krajevne unije so direktno včlanjene v AFL ali CIO, dočim je pretežna večina včlanjena potom narodnih in mednarodnih unij, v katerih krog spadajo posamezne krajev-
ne unije, nazvane "locals" in označene s številkami, kot recimo: Krojaška unija št. 6, AFL.

Poglavitna briga mednarodnih unij in njim podrejenih organi-
zacij je, da ščitijo in skušajo do-
seči izboljšanje delavskih raz-
mer v območju njihovega delo-
vanja, strokovnega ali industri-
alnega. V ta namen so tudi or-
ganizirani razni unijski krajevni, okrožni in slični odbori. Me-
stne in državne skupine AFL in CIO se ukvarjajo več z zakonodajnimi, političnimi in industri-
alnimi zadevami. Splošne smer-
nice obeh, AFL in CIO se dolo-
čajo na rednih konvencijah, ka-
terih se udeležijo delegatje pra-
vilno priključenih ali včlanje-
nih unij. Med konvencijami je ob-
last v rokah izvoljenih urad-
nikov ter eksekutivnega odbora izbranega iz priključenih unij.

Se vedno je v navadi, da se govori o strokovnih in industri-
alnih unijah, čeprav je v masni industrialni produkciji tako malo razlike v tem pogledu, da je skoro ni več zaznati. Mnoge uni-
je, ki vključujejo posebno izur-
jene in le delno ali nič izurjene delavce, so torej pogosto ozna-
čene kot mešane unije. Nekatere industrialne unije so to v res-
nici le delno, ker izključujejo gotove oskrbovalne ter uradni-
ške delavce tovarne. V splošnem se smatra, da je v CIO več in-
dustrialnih in polindustrialnih unij, a v AFL pa veliko število takozvanih strokovnih unij. Ra-
di tega ima AFL v svojem pravilniku določbo za vzpostavitev "departmentov". Ti sestojajo iz vseh mednarodnih unij, ki kri-
jejo različne stroke posamezne večje industrije, kot recimo kro-
jaške in podobnih. Sedaj ima AFL štiri take "departmente".

Samo stavbeni in gradbeni de-
partment vključuje 19 medna-
rodnih unij.

Unijske aktivnosti zavzemajo široko polje. V glavnem se deli-
jo takole: upravljanje notranjih unijskih zadev; kolektivna po-
gajanja; vzgojne in (unijam) koristne aktivnosti in sodelova-
nje v narodnih ter mednarodnih zadevah. Velike unije imajo tu-
di številne delovne štabe sesto-
ječe iz organizatorjev in unijskih uradnikov, ki vključujejo nadzornike, odvetele, ekono-
miste itd. Velike unije tudi same vodijo pogajanja z lastniki ter dobivajo od mednarodnih unij le tehnične nasvete in po-
moč, če treba.

Unije se pa ne ukvarjajo zgolj z zadevami delavskega vsakda-
njega kruha in zaslužka. Nekatere izdajajo svoje liste ali gla-
sila in nudijo svojemu članstvu vzgojne in slične prilike, imajo radio programe, prireajo razne shode itd. Razne druge unije so si omislile zavarovanje, bančne ustanove, blaginjske sklade itd. So unije, ki so zgradile stano-
vanske projekte. Organizirano delavstvo se je tudi vedno bri-
galo za socialne in ekonomske probleme dežele. Vedno se mora tudi boriti proti drugim skupi-
nam. Baš zdaj je sporna kati-
taflov-Hartleyjev zakon, spre-
jet junija 1947. Nasprotniki te-

Strokovnjake za priključitev k Italiji sprejemamo. Službeni pogoji ugodni. V trenutku priključitve posebna nagrada iz že danes zagotovljenih virov. Po-
nudbe sprejema: Uredništvo "Lavoratore" ali tvrdka Vidali & Co. v Trstu.

Kako to, da se bivši zavezniški še vedno ne morejo sporazume-
ti, kdo je zmagal v minuli vojni, to mi nikakor ne gre v glavo! Izgleda, da mnogi veljaki za-
padnih držav bolj in bolj sma-
trajo, da so vojno v resnici do-
bile Nemčija, Italija in Japona-
ska, ne pa zapadne dežele. In zato sedaj naša vlada baš tem trem najbolj pomaga, kar mi tu-
di ne gre v glavo!

Tole mi ne gre v glavo?

PRIPOVEDNI DEL

VLADIMIR NAZOR:

NOVELE

Alba

(Nadaljevanje.)

Nekega dne, ko sva namerala obiskati malega Turčaka in oditi v mesto, da bi si to in ono ogledala in kupila zdravilo za njeno mater, jo ni bilo na sestane. Vedel sem, da je mati bolehnna in da dekla Jaga sama večkrat že naprej nakupi takih stvari, pa se nisem hotel vsiljevati. Sele čez dva dni sem šel na mesto, kjer sva se sestajala. In Alba je prišla, toda ... v spremstvu.

Z njo je prišel mladenič srednje rasti, širokih pleč in močno rasečen, lepega in odločnega obraza. Naravnost k meni je stopil in mi ponudil roko ter me pogledal in se nasmehnil tako, da ne bi mogel reči, da mi je bil všeč:

— Čast mi je, da sem se seznanil z Vami. Jaz sem ...

— Stoj! — mu seže om v besedo. — Gospod te že pozna. — Pogledajte ga, — je nato rekla meni — ni ravno tako grd, kakor sem vam pravila, toda ... hudooben je vendarle.

— Darko! — sem dejal.

— Da. Samo spremenjene razmere so mogle pregnati tega novopečenega inženjerja iz Švice, ki mu je tako ljubo, da je prišel v Zagreb notificirati svojo diplomu.

— In morda še nekaj drugega! — mi je skoraj ušlo iz ust, ali če po pravici povem, iz notranjosti, kjer sem imel nejasen in neugoden občutek.

Nekoliko se je razkorčilo, se močno uprl s petami v razcevljeno travo ter potisnil roke v hlačne žepe:

— Motite se, gospod. Če bi bil željan nečesa ali nekoga iz te dežele, bi se potrudil, da vse prenesem v Švico.

— Kako to?

— Kaj naj tukaj počne inženjer? Diplomabo samo notificiral v Zagrebu samo zaradi neugodnih razmer, iz opreznosti, za vsak slučaj. Kje je tukaj industrija, tovarne, stroji? Kje tehnika? In konec koncev: kakšno pa je tukajšnje življenje? Kakšno je tukajšnje športno življenje, brez katerega moderen človek v današnjih dneh ne najde prave zabave in utrjenja lastnih sil. V tem pogledu je tu vse primitivno, mizerno. Tenis ...

— Darko, prestopi se! — mu seže Alba v besedo. — S svojo veliko nogo si pohodil lep, modrikast cvet.

Ozlovoljil se je, skomizgnil z rameni in se prestopil:

— Čast Pučecu in Palladi — je nadaljeval — ta dva res nekaj pomenita; toda tenis je ženska igra. Nogomet je kralj vseh športnih iger; pri vas pa je malo prida. Kje imate šampione? O rokoborbi prav za prav niti sle-

metna tekma. Darko jo misli vzeti s seboj. Pomislite! Rekla sem ji že, da tega nočem, toda ... on je trdovraten, brezobziren, ona pa kar naprej gleda vanj. Moj Bog!

— Stori bom, kar bo v moji moči.

— Tako, prosim vas. Se danes pričakujem neko pismo; marsikaj bom izvedela.

— Upajmo.

Poslovil sem se; v nerodnem položaju sem se znašel.

Ali je sedaj, v avgustu, pripraven čas za notifikacijo inženjerskih diplom, ni bilo treba niti preiskovati. Vitkati se — kakor kakšen nepooblaščen varuh — v materino odločitev, da sme otrok na nogometno tekmo, se mi nikakor ni ljubilo; drugačen odnos sem hotel med seboj in Alba. Odločil sem se, da ne bom do pondeljka nič ukrenil; taceb pa to isto pismo marsikaj pojasnilo. Tudi to sem sam pri sebi priznal (čeprav z zatajenim grenkim občutkom v sebi), da ima mladost svoje pravice. Toda miru le nisem našel. Prihodnji dan popoldne so me noge same zanesle v kavarno, odkoder je bilo mogoče videti ljudi, ki gredo na igranje.

Prav kmalu sem ju opazil. Hitro sta šla, z nekam zmagozanimi koraki. Alba je držala Darka za roko. On ji nekaj pripoveduje in odločno maha s pristo roko; ona je okrenila glavo proti njemu, gleda ga in se mu nasmeha s smehljajem, kakršnega pri njej še nikoli nisem videl. Mladost kipi iz njiju.

Vstal sem in odšel za njima ter pazil, da me ne bi opazila.

Stežka sem se preiril skozi gnečo in našel prostorček v zadnjih vrstah prenapolnjene tribune; imel sem občutek, kakor da sem utonil v množici po večini mladih in živahnih gledalcev. Na vse strani sem se oziral po množici, pa ju nikakor nisem mogel najti. Drugam nisem več mogel. Nič drugega mi ni preostajalo, kakor ostati. Tekma se je pričela. Približno tako, kakor sem že nekaj kratki videl na platnu v kinu. Ljudje okrog mene so zdaj pazljivo, zdaj nemirno. Napetost, mahanje z rokami, klici, vpitje; zdaj ploskajo, zdaj žvižgajo. Zoga, ki je dobila udarec ali z glavo ali pa z nogo, leti zdaj sem, zdaj tja; trklja se po tleh, poskakuje in skače v manjših ali večjih skokih. Neugoden občutek imam, ker se mi zdi (pa naj si še tako prizadevam, da bi se zadržal mirno in hladno), da me ta žoga draži, vznemirja, da bi tudi sam rad mahal z rokami ali zakrčal. Prekleta stvar! Nečesa bi se rad otesel, kakor pes vode, ko pride iz mlake. Zdi se mi, kakor da me tista žoga od časa do časa bije po glavi ...

Nazadnje se je tudi to končalo, toda razumel nisem skoraj nič in nisem mogel razločiti, kdo je zmagovalac in kdo premagane.

Hitro sem odšel in postal pri izhodu. Kmalu sta se prikazala. Sedaj sta še bolj tiščala drug v drugega. Darko ji je razlagal nekaj o igri, ki sta jo videla; Alba je poslušala, spraševala, v obraz je bila močno rdeča in živo je mahala z rokami.

Nista me opazila, oglasil se jima nisem. Pomislil sem, da se mati doma gotovo jezi, kajti mračilo se je že, zato sem hotel prehiteti Alba. Stopil sem na cestno železnico, da bi bil čim prej pri gospe.

In prišel sem o pravem času. Takoj sem opazil, da je jezna in žalostna.

Toda preden sem prav za prav začel govoriti z njo, je prišla tudi Alba.

— Kje si bila? Vse popoldne? Do noči?

— Mamica, ne bodi huda. Z Darkom vendar. Na nogometni tekmi sva bila.

— Surovo! Odvratno!

— Toda ... mama!

— Kaj ti nisem že rekla, da nikamor ne smeš s tistim ...

Hotela je izgovoriti prostaško besedo, pa se je vzdržala in ponudila hčerki pismo:

— Sama beri, da boš videla, kaj in kako je.

Alba pa je brala, bolj in bolj je bleдела.

— No, kaj praviš sedaj?

— Vse to ni mogoče. Ne verjamem — je zašepetala dekle.

(Nadaljevanje.)

"Brzovlak številka 25"

Zopet sem v Moskvi. Tako sem si mislil lansko leto, ko sem prišel zdoma v Sovjetsko zvezo nadaljevat študij.

Moskva, koliko pisateljev velikih in malih te je opevalo, toda nihče ne more opisati občutkov človeka, ki je prišel prvič v to prestolnico delovnega ljudstva.

Vse formalnosti s potnim listom sem opravil kaj hitro, imam že vozni listek za brzovlak Moskva-Leningrad. Taksni me potegne na leningrasko postajo. To je velikansko poslopje, ki se precej razlikuje od postaj, ki sem jih videl po Evropi. Pri nas postaja pomeni nekaj nepopolno umazanega, če greš nanjo, si oblečeš najslabšo obleko. Tukaj to ni tako, namesto umazanih čakalnic prvega, drugega in tretjega razreda je velika dvorana, kjer je po pristno sovjetskimi navodi polno časopisov in revij. Ob stenah so kot povsod police s knjigami, šahovske mizice in druge igre. Vse je urejeno tako, da bi čakanje na vlak ne bilo niti mučno niti dolgočasno.

Meni ni bilo treba čakati, prišel sem nekaj minut pred odhodom vlaka. Čeprav je tračnic precej in tudi nekaj vlakov istočasno odpelje, ni nobene težave najti svoj vlak. Na listku, ki sem ga kupil, je napisana številka vlaka, ura odhoda, številka vagona in police. Dobro se spominim, brzovlak Moskva-Leningrad ima št. 25.

Ruske proge so zelo dolge, tukaj skoraj ni kratkih razdalj. Saj ko sem vprašal nekoga ruskega študenta, kje je doma, mi je odgovoril, da v Moskvi. Sele v razgovoru sem prišel do tega, da prav za prav ni iz Moskve, ampak "samo" 500 km daleč. Najdaljša proga Moskva-Vladivostok ima na tisoče km in vožnja po njej traja cele tri tedne.

Zato so sovjetske proge in sovjetski vagoni prirejani tako, da se v njih ne sedi, ampak leži in potuje kolikor mogoče udobno. Vse daljše proge sploh nimajo naših običajnih vagonov, temveč samo spalne. Samo na električnih vlakih, nekoliko podobnih italijanski littorini, so sedeži. Ti vlaki pa ne vozijo več kot po nekaj ur.

Jaz nisem šel ravno predaleč, kajti iz Leningrada v Moskvo je 22 ur vožnje.

Pri vходу v vagon stoji sprevednik v belih rokavicah (spominil sem se na stare jugoslovanske oficirje, ki so imeli prav tako pri največjih paradah). Sprevednik mi je pokazal moj kupe in mojo klop. Vsa ta vladnost se mi je zdela prav za prav nepotrebna, kajti po svojem voznem listku in številkah na njem bi se z lahkoto znašel, pa kaj, če je tem sprevednikom vladnost že od rojstva v krvi.

V mojem kupeju so bile od štirih polic tri že zasedene. Prav hitro sem se seznanil s svojimi potnimi tovariši. Bil je tukaj profesor neke visoke šole iz Leningrada, ki se je vračal s politične s Krima, bil je moskovski uradnik in delavec tovarne čiviljev Skorohod. Vsi skupaj s svojimi potnimi tovariši. Bil je tukaj profesor neke visoke šole iz Leningrada, ki se je vračal s politične s Krima, bil je moskovski uradnik in delavec tovarne čiviljev Skorohod. Vsi skupaj s svojimi potnimi tovariši.

Reakcija je s polno paro na delu za tretjo svetovno vojno in stopoma uvaja fašizem v naši deželi. Edino upanje za preprečitev vojne in fašizma je Progressivna stranka. Sodelujte z njo dokler ni prepozno.

L. Zorko.

Wallace in Taylor

bosta govorila pri nas dne 15. oktobra

Chicago, Ill. — Radostno naznanjam, da je 22. warda zmaga v kontestu v prodaji mirovni bondov za državno Progressivno stranko. V kontestu je bilo nad 60 wardnih in predmetnih organizacij. Kontest se je vršil s parolo, da tiste tri warde ali predmetne organizacije, ki prodajo proporcno članstvu in nad določeno kvoto največ mirovni bondov, bodo imele privilegij aranžirati shod, na katerem bosta H. Wallace in Glen Taylor glavna govornika. Naša wardna organizacija je v tem kontestu zmagala in bomo aranžirali velik shod, ki se bo vršil v petek 15. oktobra v Sokol Chicago dvorani, 2345 So. Kedzie ave. V mislih smo imeli, da bomo dobili dvorano v Pilsen parku, ker je pa že oddana, se je nam končno posrečilo dobiti drugo največjo v našem volilnem okrožju. In to je Sokol Chicago dvorana.

Na govorniškem programu bodo poleg Wallacea nastopile tudi osebe, ki kandidirajo v državno postavodajo in v zvezni kongres na listi Progressivne stranke. Povabljenih je tudi par pevskih zborov, to je Češki pevski zbor Lira in slovenski pevski zbor Prešeren. Velika atrakcija bo tudi nastop Ukrajinskih pevcev in plesalcev, to je tistih, ki so nastopili na zadnjem Wallaceovem shodu v Wrigley Fieldu, kjer so bili deležni tako gromovitega aplavza. Za ta bogat govorniški in kulturni program je določena zelo nizka vstopnina in sicer samo 50 centov. Zato iskreno priporočam v vaš dobrobit, da si nabavite vstopnice takoj, ker drugače boste lahko prepozni. Kdor bo prej prišel, boljši sedež bo dobil.

Vstopnice lahko dobite dokler ne bodo razprodane pri podpisnem in pri drugih članih, kakor tudi pri D. J. Lotrichu v Jugoslovanski hranilnici in posojilnici, 2610 S. Lawndale Ave.

Reakcija je s polno paro na delu za tretjo svetovno vojno in stopoma uvaja fašizem v naši deželi. Edino upanje za preprečitev vojne in fašizma je Progressivna stranka. Sodelujte z njo dokler ni prepozno.

L. Zorko.

NAPREDEK AMERIŠKE INDUSTRIJE

Človeku, katerega povprečnost življenja je okrog 65 let, se zdi sto let dolga doba. Iz vidika zgodovine svetovnega napredka je pa stoletje zelo kratka perioda. Baš radi tega je hiter napredek in razvoj ameriške industrije od leta 1850 mnogo večji kot more dojeti človek, ki živi razmeroma kratko dobo. Današnji Američani vzamejo vsakdanje na znanje moderne stroje in druge udobnosti moderne dobe, ker jih vse to spremlja iz dneva v dan in je sporedno s tem urejeno tudi njihovo vsakdanje življenje. Danes je mogoče hiter stik med New Yorkom in Kalifornijo s telegramom, kot s telefonom ali pa z zračno pošto. To razdaljo je tudi mogoče sorazmerno hitro prepotovati v nekaj dneh z avtom, vlakom ali z letalom, ki vzame le dvanajst ur.

Stroji so revolucionirali delovne ure. Leta 1885 je delal recimo premogar s svojim sinom deset ur na dan, da je nakopal dve in pol do tri tone premoga dnevno. Pri tem je imel na razpolago ročno orodje in mulaka, da je odvažal premog. Danes njegov pravnuk z modernimi stroji spravi v sedemurnem delovniku na površje nad šestnajst ton premoga — 12 mož lahko nakopije 200 ton premoga na en sedemurni delovni dan.

Kar je mogoče reči o premogaru velja v še večji meri za drugo industrijo. Danes nadomešča človeško in živalsko silo pri delu povečini stroj. Stroje goni energija, dosedaj električna, vodna in vetrna, v bližnji bodočnosti znajo znanstveniki napraviti čuda iz atomske sile. Čezdalje več naravnih virov uporablja človek za delo, ki ga je prej morala vršiti človeška roka. Naši moderni mehaniki sluge nam nudijo Američanom udobnosti, ki predstavlja najvišji življenjski standard na svetu. Leta 1850 je večina ljudi delala po 70 ur na teden. To je veljalo posebno za kmete oziroma farmarje. Za dolgoročno delo je prejel povprečen kmetijski delavec \$19 tedensko. Le malo moških je bilo izobraženih v višjih šolah, ženske pa so bile sploh brez vsake izobrazbe. Danes ima povprečen ameriški mož ali ženska za seboj tri leta višje šole. Samo 20% našega prebivalstva se ukvarja s farmarjem. Delo na farmah oziroma v industriji sploh je pod 47 ur tedensko, plača pa znaša povprečno približno \$65 tedensko.

L. 1944 je bilo v naši deželi uposlenih pet in polkrat toliko ljudi kot l. 1850. Produciralo se je 29-krat toliko blaga — ako bi hoteli toliko proizvajati in nuditi toliko javne potrebe leta 1850, tedaj bi morali razpolagati s 300.000.000 delavci. To je več kot dvakratno število ameriškega prebivalstva.

Kljub temu Amerika še ni zadovoljna s svojimi uspehi na industrijskem polju. Mnogo naših ljudi še vedno živi revno in ne nehno napredovanje v agrikulturni in industrijalni produkciji bo prineslo deželi še višji ekonomski standard. Treba bo odstraniti mnoge ovire, ki sedaj delajo napotje boljši in večji proizvodnji. Delavci se pogosto strojev boje — ne vsi, a premnogi — in vendar je stroj tisti, ki je ustvaril mnogo več dela za delavce, ki vidijo v stroju tekmeča, ki delavce spodrinja. Po

Jugoslaviji prej vedno prijateljska Čehoslovaška se ji je odtujila

Iz Čehoslovaške je bilo izgnanih v septembru 2.800 jugoslovanskih študentov, ker so se kar naprej navduševali za maršala Tita, neglede na zapoved kominforma, da se ne smejo.

Jugoslovanski dijaki so bili izgnani iz Čehoslovaške, kakor poroča United Press, v posebnih vlakih. Oni, ki so pristali v kominformovo obsodbo proti Titu, pa so smeli ostati na Češkem. Toda vladni uradi v Prazi priznavajo, da je bilo teh jako malo.

Ta težki spor se je torej v kominformu zelo ponesrečil. V škodo njemu, seveda, in v kvar Jugoslaviji.

Vabilo na koncert

Cleveland, O. — V nedeljo 3. oktobra bo v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. nastopil operni in koncertni pevec Tomislav A. Milostić.

Program se prične ob 3. polpoldne.

Umetnik Milostić je nastopil na koncertih že na vseh kontinentih. Povsod je žel sijajen uspeh. In prav gotovo ga bo tudi na tej prireditvi v Clevelandu.

Prireditveni odbor.

Srečni ljudje

Najsrečnejši ljudje v Trstu so nedvomno vratarji hiš. Ugotovljeno je, da njih vojni časi niso prav nič prizadeli. Na istem so še kot v lepih mirnih časih. Vsaj kar se plač tiče. Ti srečneži prejajo še vedno po 700 lir mesečnih dohodkov. Blagor jim!

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Narodna za Združene države (izvzemli Chicago) in Kanado \$5.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$3.00 za četrt leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inosestevstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE

CHICAGO 23, ILLINOIS

NAJBOLJŠA POMOČNIKA PRI UČENJU

ANGLEŠČINE IN SLOVENŠČINE STA

ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK

Cena \$5.00

IN

ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO

Cena \$2.00

Avtor obeh knjig je DR. F. J. KERN

NAROČILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

"Plat zvona" reakcije bijelo

"Enakopravnost" je v izdaji z dne 20. septembra 1948 priobčila sledeči uvodnik:

Nedavno je "Ameriška domovina" (9. sept. t. l.) pod naslovom "Plat zvona bijelo" objavila vest, da so "napredni in socialisti" dobili "izjavo in program", ki so ga podpisali John Langerhole, Johnstown, Pa., Ivan Molek, Chicago, Ill., in Charles Pogorelec, Chicago, Ill. Omenjeni so po mnenju A. D. "znani organizatorji in propagandisti socialističnih in liberalnih slovenskih organizacij in društev v Ameriki."

Poleg A. D. je program priobčil tudi "Glas SD," ki je, kot znano "braniatelj idej bratskega zavarovanja in bojevnika in razširjevalca teh idej." Svoj komentar pa je podal "Proletar," glasilo "Jugoslovanske socialistične zveze in Prosvetne Matice" v svoji izdaji z dne 15. septembra t. l.

Uredništvo "Enakopravnosti" te izjave ni prešlo. Kljub temu smo mnenja, da ne bo napadno, če o njej spregovorimo nekaj besed.

Izjava treh mož v imenu liberalizma in socializma je po svoji vsebini zanimiva in značilna; v njej prihaja do izraza glavni in edini cilj teh "organizatorjev in propagandistov" — razbijanje enotnosti in vrstnih zvez naprednih Slovencev in propagandna gonja proti Sovjetski zvezi in državam vzhodne Evrope. V njej naletimo na fraze o demokraciji, prekucaštvu, sopotništvu, totalitarstvu, komunizmu itd. Proti naprednim slovenskim delavcem pa uporabljajo moške, ki pravijo, da so "demokracijski socialisti in demokracijski svobomislci" isto metodo šmiranja in strahovanja, ki jo že toliko časa uporabljajo tudi njihovi navdušeni sobojenci pri A. D.

Oglejmo si samo en primer. Izjava pravi med ostalim, da "klečeplazenje sovjetskim totalitarcem in diktatorjem s strani omenjenih voditeljev, ki so v svoji politični perversnosti padli na najnižjo stopnjo človeške dostojnosti, je končno postalo že tako predrzno, da je bila vlada v Washingtonu prisiljena uvrstiti SANS med subverzivna (Ameriki sovražna) gibanja."

Čitati takšne obtožbe v klerofašistični A. D. ni seveda nič ne navadnega in ne novega. Toda ko z istimi obtožbami prihajajo tudi ljudje, ki pravijo, da nastopajo v imenu "demokracijskega socializma", potem so te izjave norčevanje iz osnovnih demokracijskih principov in hinavsko potvarjanje resničnega socializma, radi katerega so mnogi socialistični voditelji bili s strani vlade ne samo označeni za prevratneže in "izdajalce", kot je na primer bil Gene Debs, pač pa tudi obsojeni v zapor.

Zelo dobro je znan postopek na osnovi katerega se danes organizacije, ki predvsem podpirajo

novi progresivni gibanje v Ameriki in Wallacea, označa za "subverzivne organizacije". Predstavnik SANSa še danes ne vedo kdo jih toži, česa jih prav za prav dolžijo in njim se ni dala prilika zagovora, da bi mogli zavreči klevete anonimnih denuncijantov. Osnovni princip naše ustave je, da se nobena ne more obsoditi, brez da mu se bi dalo priliko zagovora. Ali je SANS imel to priliko? Ne! Danes je pač splošna navada, da razni kongresni odbori v imenu demokracije "obsojajo" posameznike, ki se ne morejo braniti in ki se niti ne morejo soočiti s svojimi tožitelji. Zato bi bilo krvavo potrebno, da bi gospodje podpisniki prvega paragrafa tako zvanega začasnega programa Odbora demokracijske akcije res delovali za "vzpostavitev pristne demokracije — kakršno poznamo in smo jo gojili že desetletja v smislu ameriških svobodoljubnih tradicij in ustavnih pravic..." Da, da bi se borili za takšno demokracijo, po kateri bi tudi SANS mogel imeti pravico zagovora, kot jo je imel g. Molek, ko je cel svojo zadevo predložil zadnji konvenciji SNPJ!

Izven praznih fraz o tako zvan "socialni demokraciji" ne najdemo v izjavi ničesar kar bi nam že ne bilo znano. Vsi smo to že čitali in čitamo iz dneva v dan v A. D. Tudi strahovanja in svarila s posledicami "v slučaju resnega konflikta" z Rusijo, ki jih rabijo trije možje v imenu svoje "socialne demokracije", je A. D. že davno premelela.

Edina pozitivna stran tega programa, odnosno izjave (prav za prav surovega in ne-demokracijskega napada na napredne Slovence) je, da so se gospodje končno odločili, da izdajajo svoje lastno glasilo. Spričo trditve, da je ta njihov "tretji tabor" med našimi največji, jim menda ne bo težko ustanoviti novi slovenski tednik. Tako bo zadoščeno tudi svobodi tiska.

Na napredne Slovence v Ameriki je doslej A. D. vedno bruhala ogenj in žveplo. Toda sama po sebi je A. D. dosegla le to, da je še bolj strnila vrste naprednih Slovencev, ki danes stojijo enotni proti vsem poskusom, da se uniči njihove časopise in ustanove, da se zadušijo svoboda izražanja političnih, ideoloških in ekonomskih mišljenj, s katerimi se klika domobranskih kolaboratorjev, starokrajških politikov in klerikalne reakcije ne strinja. Tisto, kar A. D. že toliko časa poskuša razdreti, to bodo razdrali, odnosno imajo namen, da bi razdrali "trije možje", ki nastopajo v imenu "demokracijskega socializma".

Ni zgolj slučaj, da je prav A. D. vzradoščeno vzkliknila v svojem komentarju te izjave in

programa, "da je prav v korist socialistov in liberalcev, v neki meri pa tudi v korist vseh Slovencev, da so možje nastopili." Tudi sam naslov, pod katerim je podala te svoje komentarje, je značilen. Da, trije možje res "bijejo plat zvona". Toda bijelo plat zvona, ki ga lastuje klerikalna reakcija. Oni so le njihovi cerkvenjaki in ministri.

John Langerhole odgovarja

Mr. Fr. Zaitz, urednik Proletarca:
Tvoj prostaški napad v Proletarcu z dne 9./15. me je napotil, da Ti pišem.

1.) Ni resnica, da je izjava in program, o kateri razpravljaš, "Molkovo maslo". Ta izjava se je rodila 75% na moj pritisk — moj pritisk pa ste povzročili vi, tam pri Proletarcu in Prosveti, ki ste izgubili pamet ter bežate čez dno in strn za azijsko demokracijo — za Bakuninovimi drevi.

2.) Laž je trditi, da ima izjava kakršen koli stik z A. D. (Op. ur. — Ameriška domovina, slovenski dnevnik v Clevelandu). Torej je ob enem laž, ko praviš, "socialisti v besedah, klerikalci pod kožo!"

V svoji nervozni jezi ne moreš niti pravilno razumeti kar čitaš. Izjava namreč pove, da principi in cilji klerikalnega tiska pa nikakor niso in ne morejo biti naši principi in cilji.

3.) Jako grdo, neotesano je, ko pišeš o C. P., "da plačo pa je vseeno jemal." Sramuj se, če imaš še kaj sramu v tvojem diktatorskem telesu.

4.) Ali ima I. Molek kak vzorec socializma je zlobno vprašanje, ki se slabo prilega staremu socialistu, pardon — KOMUNISTU, ki zlobno vprašuje, "kaj za zlodja je to — demokracijski socializem..."

Petindvajset let si razlagal demokracijski socializem — danes, po 25. letih — pa zlobno vprašuješ: "Kaj za zlodja je to..." Nič ni čudno, če vrag jemlje socialistično gibanje, ko imamo take učitelje.

5.) Da je izjava poskus za uničenje Proletarca, je izraz bolnih možgan. Proletarce se bo uničil sam, s svojim pisanjem, ki je vse prej ko socialistično, za kar je bil ustanovljen.

Ker ste za svobodo tiska precej nakolektali, upam, da bo te svobode saj toliko, da tole natisneš v listu.

John Langerhole, Johnstown, Pa.

Pismo našega starega borilca J. Langerholea je natisnjeno kakor ga je nam poslal.

Urednik tega lista pa mu je odgovoril pismeno sledeče: Chicago, Ill., dne 21. sept. 1948. Cenjeni John Langerhole: —

Ze vsa ta leta se trudim, da se ne bi pričel s tabo. Verjamim, da ako bi hotel, bi bili natisnjeni tu dopisi, kakršni Ti ne bi bili všeč, in na sejah gl. odbora SNPJ sem uredništvu priporočil isto. Ne zoper Tebe, ne proti Molku in ne proti C. P. ni bilo dopisov v Proletarcu.

Kar se tiče Tvoje trditve, da je ideja za nov list tvoja, Ti verjamem le v toliko v kolikor Ti verjameš vanjo. Toda če ne bi bila ob enem "Molkovo maslo", bi tisti cirkular nikdar ne bil razposlan in niti bi Ti ne imel naslovov, ki nam jih je nekdo izmaknil.

Čudno — kam ste nekateri zašli, pa samo nas sodite, da stiu krenili na druga — protisocialistična pota.

Mar NAS hvali Ameriška domovina? in pa "Glas SDZ"? Ne — VAM delata reklamo! In v Milwaukeeju sedaj Gabrovšek, kar Ti mogoče ni še znano — in pa kajpada Rado Staut in drugi taki ljudje.

Cemu si se navzel vere, da le Ti si nezmotljiv?

Glede azijske demokracije, ki jo omenjaš v pismu, kaj pa misliš o nacijski demokraciji v novo obonovljenem zapadnem rajhu, v Italiji, o flirtanju ameriške "demokracije" z de Gaulleom, s papežem — in koliko tega bi lahko še naštevati!

Ne maram Ti greniti ur — a vendar bi rad, da bi tudi Ti včasih ponovil pregovor, da ne glej bruna samo v tujih očeh, v svojih pa ne bi ničesar opazil. Pre-

govor je sicer drugačen in ga poznaš.

Se to: Ako nima izjava nobene stika z A. D., čemu ji je dala tako prominentno mesto? In pa nji drugi podrejeni klerikalni list?

John, znova Te vabim, ne vzruaj se, mi Te ne bomo ne napadali, ne blatili. Ko je J. F. napisal napad zoper tebe, je bil Proletarce, ki je brez vsake vzpodbude povedal, da je J. L. delal — in ne samo on temveč tudi njegova družina. Tako pri nas spoštujemo poštenje in spoštovanje do ljudi, ki se jim dela ali se jim je delala krivica.

Iskreno pozdravljen. — F. Z.

FRANK ČESEN: Clevelandski drobiž

"Plat zvona bijelo"

Tako se je glasil naslov članka in izjave v Ameriški domovini, ki so jo izdali J. Langerhole, I. Molek in C. Pogorelec, v imenu novokotlanjenega "Odbora demokracijske akcije." To izjavo in program so prejeli le takozvani demokracijski socialisti in svobodomislci, ki so stodoletno proti sovjetskemu režimu in ostalih držav, ki so pod njenim vplivom. V tej izjavi je že večkrat "pogreta rihta" o strašnih totalitarstvih in diktaturah omenjenih držav; obenem pa pojejo slavo "konstruktivnemu razvoju človeške družbe".

Seveda se nihče ne strinja z diktaturami pa najsi bodo iz Moskve, Rima ali iz Washingtona. Prirojen nagon vsakega živca bitja je svoboda; toda toliko opevana svoboda in demokracija je danes le na papirju. Danes šteje le fizični in diplomatski boj za nadvlado. Yes, tu di ameriška diplomacija ima vedno večje luknje. Le pogledimo kakšne ogromne ovire se stavijo na pot Wallaceovi Progresivni stranki. Dalje ni vlada imela nobenega povoda za šmiranje poštenih sodelavcev pokojnega Roosevelta in za proglasitev SANSa in ostalih naprednih skupin za "prevratne" organizacije. Lahko bi našli še več "demokracijskih" ukrepov od strani naše vlade, pa naj to zadostuje.

Na drugi strani pa streljajo velike kozle tudi po komunistih vladne države. Kar priznamo, da je njih demokracija še daleč od popolnosti. Po zanesljivih podatkih je tam birokracija in korutarstvo zavzelo odlično mesto. Tudi pretirani slavospevi maršalu Titu in drugim visokim vladnim uradnikom, več škodijo demokraciji kot pa koristijo.

Jugoslaviji bo pač treba sirkove metle in več javne kritike, da se popravijo napake in preprečijo nove. Toda vžle hibam ima ondotna vlada vrline, ki se ne da jo podcenjevati. V glavnem ji gre priznanje za tri stvari in sicer prvič: ker skuša dvigniti delo iz primitivnih razmer v moderno industrijsko državo. Drugič: ker je vsemogočnemu klerikalizmu postigla peroti. In tretjič: ker daje ljudstvu priliko do izobrazbe.

Dalje je v izjavi napad na urednike naprednih listov ker "klečeplazijo" pred "največjimi kolaboratorji", s "fašisti in nacisti", in so s tem "padli" na najnižjo stopnjo človeške dostojnosti. V prvi točki ODA apelira na vspostavitev pristne demokracije (kdo pa ni za pristno delavsko demokracijo?) v naših "bivše" naprednih podpornih, političnih in kulturnih organizacijah v Ameriki. V drugi točki vabijo svoje pristaše v Thomasovo socialistično stranko. V tretji točki pa izražajo upanje za osvoboditev naše stare domovine izpod totalitarne "sužnjosti" potom "iskreno" demokracijskega gibanja na oni strani oceana. (Če so pri tem všteti tudi begunci, Pavelčičevi klavci in Mihajlovičevi četniki, tega točka ne omenja.) Končno ODA apelira za denarne prispevke za list, ki izide čim bo dovolj sredstev na razpolago.

Ameriška domovina se s to izjavo popolnoma strinja, izvzemši kjer izjavo nasprotuje katoliškim ciljem in principom (katoliški fašizem v Španiji in drugih deželah), ki je prav tako brutalno in demokraciji škodljivo kot levičarsko totalitarstvo. Svoj čas je bil ta list nam socialistom nasproten do kosti; ampak v sili še hudiče muhe žre...

Izjava ODA je torej precej jasna, le podrobnosti še manjka. Proletarce urednik trdi, da je njen namen ubiti Proletarce. Za Prosveto bo težje, ker ima finančno ozadje. Nekateri trdijo, da je ta akcija predpriprava za Molekov blok na bodoči konvenciji SNPJ. Glavni namen pa je seveda razcepitve slovenskega naprednega delavstva, kar bi bila dobrodošla voda na klerikalni mlin. Toda vsi znaki kažejo, da se bo Odbor demokracijske akcije globoko urezal. Naše delavstvo je že preveč preizkušeno v ognju, da bi nasledilo sirenskim glasovom dogmatikov, ki nočejo videti preobrata in silnega boja med delom in kapitalom z njegovo laži-demokracijo in vsemi drugimi priveskmi.

Svobodni tisk
Prispevki za obrambo svobodnega tiska so pričeli prihajati bolj poredkoma, kar je v tem slučaju bilo pričakovati. Sodnijska obravnava med Rev. F. Gabrovškom in prizadetimi naprednimi listi se še sedaj ni pričela. Kadar bo ta slučaj na vrsti, bo javnost pravočasno obveščena. V blagajni je do sedaj okoli \$21.000, kar je čedna vsota. Našim društvom in posameznikom gre vse priznanje pri nabiranju prispevkov v ta namen. Stevilna pisma našemu blagajniku Johnu Pollocku so porok, da je ljudstvo še pripravljeno prispevati če bo potreba. Kampanja se seveda nadaljuje, do kler ne bo ta zadeva rešena. Odbor predsednik Narodnega odbora za svobodni tisk, se v imenu odbora toplo zahvaljujem vsem vrlim in zavednim nabiralcem in darovateljem in jim kličem: stojmo trdno za ohranitev naše gas tiska.

Progresivna stranka
Henry Wallace je v točki predsedniški kampanji dokazal, da ga ne odpiha vsaka sapica. Gnusnih napadov in šmira po časopisju in radiu je bil deležen

CHICAGO
DRAMA
"Svet brez sovraštva"

v nedeljo 24. oktobra v dvorani SNPJ

Pričetek ob 3. popoldne. — Vstopnina 75c.

Po končanem sporedu plesna zabava.

Igra J. KOVICEV orkester.

Vsa prireditve se vrši pod avspicijo

Progresivnih Slovencev, krožka št. 9.

Polovico prebitka gre v korist Proletarcu.

To dramo vprizote igralci in igralki iz Detroita pod režijo Antona Faturja.

že nič koliko, da ne omenjam jaje in paradižnikov v zaostalih južnih državah. Vžle temu pa se zdi, da je mož čimdalje bolj podjeten in navdušen za Progresivno stranko in njene cilje. V vztrajnosti ga lahko primerjamo pokojnemu Debsu, dasi je Wallace še daleč od socializma. V clevelandskih delavskih predelih vlada za PS veliko zanimanje; ne pa v bogatejših predelih mestih, kar je znak, da je Wallace na pravi poti. Meščansko časopisje in razni kolonariji kot znani kočevski čvekač Sterbenz, mu sedaj milostno dovoljujejo 1.500.000 glasov. Po volitvah pa bodo fantje najbrže presenečeni. Pa naj jih dobi kolikor že, vsi glasovi bodo važni ker bodo izražali nezadovoljstvo napram starima strankama in njiju zavrženo notranjo in zunanjo politiko. Upajmo, da bodo Wallace in njegovi sedanjí delavci tudi po volitvah odbržali stranko skupaj, ker le na ta način bomo enkrat dosegli mir in stalno prosperiteto.

IZ KANSASA
Smo "Kranjci" in to ostanemo. Če ga spijemo par kozarcev pred sejo (namreč ječmenovca, ker druga pijača pri nas je tabu) je potem seja živahna in pripravljeni smo debatirati s komur koli in najsibodi že zakar hoče, tudi uganjko, če je bila na svetu prej koka ali jajce. Po seji se pa spet priležje par kozarcev, da človek pozabi, če njegov predlog ni bil sprejet. In potem se za hip pozabi še starost, revmatizem in drugi križi in težave, pa zadoni po dvorani vesela pesem. In ko je sodček prazen še vedno vidiš okrog sebe vesele obraze in pri razstanku pravimo, "pa je bila le fajn seja". Brez sodčka pa vlada nekaka resnost in potrnost, seja je kratka, pusta in prazna, vsi čutimo, da "nekaj" manjka. Po seji je dvorana hitro izpraznjena in lahko si prepričan, da bo udeležba na prihodnji seji še slabša.

Sorodnik iz starega kraja mi piše: "Prosim te za božjo voljo, pošli mi ruski čaj, ker tukaj se ga ne dobi. Med vojno sem si nakopal črevesno bolezen in tak čaj je edino zdravilo, ki mi jo olajša." Vprašal sem v prodajalnah, koder prodajajo začimbe, in vprašal sem lekarnarje, kolikor sem jih mogel doseči, pa nihče nima take robe. Kdo torej ve, kakšen je in kje se dobi tisti ruski čaj? Nasvet je dobrodošel. Morda pa tako imenujejo navaden ameriški čaj?

Ko sem iskal po prodajalnah "ruski" čaj, so me marsikje sumljivo pogledali, če nisem morda eden izmed tistih "bog nas varuj rdečkarjev", na katere sedaj preži odprta coprnika sezona. Spomnil sem se na kartun na zadnji strani Adamičeve revije T & T, ko žena drži v roki posodo "Russian Dressing", da ga zlije na solato, med tem pa mož pazno motri skozi okno, če ju morda ne vidi nepoklicano oko.

Pred kratkem sem čul žensko, ki je v verski blaznosti zagrozila sosedam, da ne bo več držala hudiča proč od sosesčine. Naj se ga zanašaj kar vsak sam oteplje kot ve in zna. Pa mi je rekel sosed: "Kobilice so mi v vrtu objedle paradižnike, vrbaci pulijo solato, neroden avtomobilist mi je povozil psa, veter mi je raztrgal streho itd. Torej tisto varstvo tudi do zdaj ni bilo posebno efektno."

Pot me je zanesla skozi naselbino Radley. Kako napredna slovenska naselbina je bila to pred leti! Rdeča, bi rekli danes, ko je vse "rdeče" kar ni črna.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MICHIGAN 3145

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Proletarce urednik trdi, da je njen namen ubiti Proletarce.

Za Prosveto bo težje, ker ima finančno ozadje.

Nekateri trdijo, da je ta akcija predpriprava za Molekov blok na bodoči konvenciji SNPJ.

Glavni namen pa je seveda razcepitve slovenskega naprednega delavstva, kar bi bila dobrodošla voda na klerikalni mlin.

Toda vsi znaki kažejo, da se bo Odbor demokracijske akcije globoko urezal. Naše delavstvo je že preveč preizkušeno v ognju, da bi nasledilo sirenskim glasovom dogmatikov, ki nočejo videti preobrata in silnega boja med delom in kapitalom z njegovo laži-demokracijo in vsemi drugimi priveskmi.

za soc. konference, Prvomajske proslave in take priredbe je bil Radley primeren kraj. Danes skoraj ne veš kje je bila naselbina. Vendar so tam še naši so-mišljeniki kot Rugel, Dolar, Požun in Remshak, pri katerih sem se včasih ustavil za ponovitve naročnine za Proletarce. Danes je vse nekako resignirano in posili postarano, in nimamo nobenega naročnika več tamkaj, dasi je potrebno, da bi še zana-prej podpirali napreden delavski list.

Pri nas v Kansasu zdaj divja prava "mrzla vojna" med suha-či in mokrači. Gre za vprašanje, ki pride na volitev to jesen, če državna legislatura lahko dovoli državne prodajalne likerjev. Namestnik državnega prosekutorja je te dni izjavil, kar ni nobena tajnost, da je v deželi več prepovedane pijače kot kdaj prej, za kar skrbje dobro organizirani butlegarji, s katerimi so velikokrat v zvezi oblasti, ki bi morale skrbeti za izvajanje postav. Izjavil je, da edin način, da se dežela res posuši in da ne bo prohibicija samo navadna hlanavščina je, da se prvič: ustavi na meji vsak avto in truck, ki prihaja v Kansas, drugič: da se lahko vsak čas preišče vsak dom in privatno stanovanje in tretjič: da se preišče vsakega potnika in njegovo prtljago, ki stoji iz vlaka ali busa. Well, suhačem to ni po godu. Dobro vedo, da če gredo s svojim fanatizmom predaleč, ne bodo dolgo terorizirali deželo. — Anton Shular.

Več službenih mest, dobro plačanih, se takoj odda poklicnim, dobro podkovanim razdralcem enotnosti. Zadeva je nujna. Ponudbe sprejema uredništvo "Lavoratore" v Trstu.

Iz Grčije
Vodstvo monarhistične vojske je ugotovilo, da bo potrebno še nekoliko zadnjih ofenziv za popolno uničenje partizanov. Kdaj bo res povsem najbolj zdnja, pa še ne vedo, dasi so v stalnem kontaktu z nasprotnikom. Če se monarhofašistični vojak le malo ozre, že zagleda partizana za petami. Ta neprestana bližina daje upanje, da bo menda vsega konec.

Seznam priredb slovenskih organizacij v Chicagu
Organizacije v Chicagu in okolici, ki žele imeti svoje priredbe označene v tem seznamu, naj nam sporoče podatke, enako tudi popravke v slučaju pomoti.)

Slavija št. 1 SNPJ — slavnost 48. letnice v nedeljo 10. oktobra 1948 v jednotni dvorani.

Progresivne Slovence, krožek št. 9, priredba v nedeljo 24. oktobra v dvorani SNPJ.

Društvo Slovenski dom št. 86 SNPJ — plesna veselica in domača zabava v soboto 30. oktobra v Al-dine Hall North Side.

Kevski zbor Prešeren — jesenski koncert v nedeljo 14. novembra v dvorani SNPJ.

Federacija SNPJ priredi božično-va zabava v sredo 31. decembra v jednotni dvorani.

"Nada" št. 102 SNPJ — Silvestrova zabava v sredo 31. decembra v jednotni dvorani.

Dr. John J. Zavornik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
8:30 to 5:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 9440
If no answer — Call
Austin 5700

Pot me je zanesla skozi naselbino Radley. Kako napredna slovenska naselbina je bila to pred leti! Rdeča, bi rekli danes, ko je vse "rdeče" kar ni črna.

Proletarce urednik trdi, da je njen namen ubiti Proletarce.

Za Prosveto bo težje, ker ima finančno ozadje.

Nekateri trdijo, da je ta akcija predpriprava za Molekov blok na bodoči konvenciji SNPJ.

Glavni namen pa je seveda razcepitve slovenskega naprednega delavstva, kar bi bila dobrodošla voda na klerikalni mlin.

Toda vsi znaki kažejo, da se bo Odbor demokracijske akcije globoko urezal. Naše delavstvo je že preveč preizkušeno v ognju, da bi nasledilo sirenskim glasovom dogmatikov, ki nočejo videti preobrata in silnega boja med delom in kapitalom z njegovo laži-demokracijo in vsemi drugimi priveskmi.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MICHIGAN 3145

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Proletarce urednik trdi, da je njen namen ubiti Proletarce.

Za Prosveto bo težje, ker ima finančno ozadje.

Nekateri trdijo, da je ta akcija predpriprava za Molekov blok na bodoči konvenciji SNPJ.

Glavni namen pa je seveda razcepitve slovenskega naprednega delavstva, kar bi bila dobrodošla voda na klerikalni mlin.

Toda vsi znaki kažejo, da se bo Odbor demokracijske akcije globoko urezal. Naše delavstvo je že preveč preizkušeno v ognju, da bi nasledilo sirenskim glasovom dogmatikov, ki nočejo videti preobrata in silnega boja med delom in kapitalom z njegovo laži-demokracijo in vsemi drugimi priveskmi.

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnino TOČNO čim poteče
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da store isto
- Prispevajmo v PROLETARCEV tiskovni sklad in priporočajmo to tudi drugim
- Oglabajte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari
- Naročajte slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjigarnice
- Poskrbite, da si naroče AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili
- Naročite KOLEDAR tudi svojem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsakdo naj stori za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali

Iz SANSovega urada

3424 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

Račun za julij in avgust 1948

Bilanca dne 30. junija 1948	\$ 2,749.99
DOHODKI za upravní sklad SANSa:	
Podružnice št. in kraj	
1. Detroit, Michigan	3.65
8. West Newton, Pennsylvania	15.30
24. Virden, Illinois	2.87
25. Chicago, Illinois	10.00
27. Arcadia, Kansas	3.30
39. Cleveland, Ohio	750.42
54. Chicago, Illinois	20.00
45. Sheboygan, Wisconsin	1.80
73. Herminie, Pennsylvania	27.00
27. Brooklyn, New York	4.00
91. Chisholm, Minnesota	2.00
96. Auburn, Illinois	1.00
104. North Braddock, Pennsylvania	100.00
109. Pueblo, Colorado (J. M. Stonich)	36.10
Federacija društev SNPJ za Fayette-Green okraj, Pa.	50.00
Slovenka iz države Washington	20.00
Prispevki za kampanjski sklad Prog. stranke (imena prispevalcev so priobčena na drugem mestu tega lista)	1,107.75
Anton Zakrajšek, Buffalo, New York	5.00
Za knjige	21.25
Za posamezne številke revije "Tovariš"	5.10
Razno	1.65
	\$2,187.99
	\$4,937.89

IZDATKI:

Najemnina urada	\$ 200.00
Razsvetljava in čiščenje	4.00
Plača tajnika	77.28
Plača pomočnika	375.75
Telefoni in telegrami	19.42
Poština	109.98
Izredna pomoč	7.00
Uradne potrebe	12.64
Davek socialne zaščite	14.62
Dohodninski davek od plač	42.90
T & T buletin	130.00
Konvencija Progressivne stranke	224.36
Ameriški slovenski kongres	25.00
Politični izdatki	2,000.00
Knjige	42.11
Naročnina	12.40
Revije, časopisi itd.	5.88
Shodi	19.00
Skupni izdatki iz upravnega sklada	\$3,322.34
Bančna bilanca 31. avgusta 1948	\$1,587.14
Ročna blagajna 31. avgusta 1948	28.41 1,615.55
	\$4,937.89

SKLAD OTROSKE BOLNIŠNICE

Bilanca 30. junija 1948	\$ 99,086.75
Obresti	587.50
	\$ 99,674.25

IZDATKI:

Nakup potrebščin za otroško bolnišnico v Sloveniji	\$ 8,041.34
Bilanca 31. avgusta 1948	91,632.91
	\$ 99,674.25
Preostanek	\$ 91,632.91
Obljubljena vsota (Pledges)	33,000.00
	\$124,632.91

SKLAD SVOBODNEGA TISKA

Bilanca 30. junija 1948	\$ 149.50
Prispevki v juliju in avgustu	65.00
	\$ 214.50
Izplačano Narodnemu odboru za svobodni tisk	\$ 214.50
Preostanek	\$ 000.00

Mirko G. Kuhel, gl. tajnik.	Vincent Cankar, blagajnik.

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

žen, je v demokraciji edino, s čemer se lahko brani. Toda ne SANS, ne Ameriški slovenski kongres in ne razne druge organizacije, ki so bile proglašene za prekucijske (subversive), niso bile ne obveščene o tem, niti jim ni bil kongresni odsek, ne justični departament dal priložnosti, da se bi branile. In to prav gotovo ni demokracija, ker nedvomno vedo tudi pri Ameriški domovini in pa pri novo zasnovanem odboru za demokracijo akcije.

Juan Peron je v latinski Ameriki najjačja osebnost in pa njegova žena Eva. On je diktator Argentine in nič kaj prijateljski Zed. državam. Med vojno je bil s Hitlerjem in proti Rooseveltu ter njegovemu podpiranju za veznikov. Nedavno je Juan Peron v imenu svoje vlade izjavil, da je ameriški diplomat John Griffith skušal organizirati nanj in na njegovo ženo atentat, a so argentinski detektivji Griffithovo snovanje začasno zasledili in mu napravili konec. Naša vlada trdi, da je Peronova obdolžitev iz trite izjave. Toda res pa je, da med Washingtonom in med Peronom ni nobene pristranosti. Dasi je Peron fašističnih nazorov — znano je, da anglosaškega kapitalizma nima rad. Angliškimi kapitalisti je vzel železnice, prevzema klavnice in tovarne — toda vse to on plača — seveda ne s dolarji temveč z ar-

gentinskim denarjem. Ta pa je veljaven le v Peronovi deželi.

Argentina ima poleg Zed. držav največjo mesno industrijo na svetu. Ameriški klavniški trust jo poseduje največ, toda Peron preti, da jo bo prevzela država. In to so vzroki, radi katerih se vrše zarote. In to je tudi razlog, radi katerega mnogi Peronu verujejo, da mu ameriški interesi res strežejo po življenju.

V Albaniji je nastala težka ekonomska in tudi politična kriza. Vzrok — kominform. Jugoslavija je po vojni, dasi je sama stradala, zalagala revno, gorato Albanijo z žitom, s kurivom itd., ker je hotela, da postane tudi ona komunistična država novo proglašene ljudske demokracije. Toda od kar je kominform. Tita obdolžil, da je zgrešil marksistično-leninistično linijo, se je banija pridružila izjavi kominforma in dajanje Albaniji iz Jugoslavije so bile ukinjene. Sedaj je tu zima in Albanija nima pričakovati pomoči od drugega kot od Rusije, ki pa bi ji mogla dovažati potrebščine le po morju. Kajti Albanija meji na Jugoslavijo, od kjer ji je meja sedaj zaprta, in na Grčijo, ki ji je sovražna. In kakor z Albanijo, tako je Jugoslavija sedaj skregana tudi z Madžarsko in Romunijo. In s Čehoslovasko. To za vzhodni blok ni dobro, ne koristno, ne zdravo za njegovo bodočnost.

iz Trsta in bilo poročano o atentatu na Tita, ki pa je bil ponesrečen. Vest je bila morda izmišljena, a resnica je, da je Tito v nevarnosti sedaj ne samo pred pristaši reakcije, temveč tudi pred prenapetimi kominforma. Tudi to je "živčna" vojna.

Velesile dolže druga drugo ščuvanja v novo svetovno vojno

(Nadaljevanje s 1. strani.)
novih vojnih konfliktov.

V Angliji malo upanja v mir. Predlog sovjetske delegacije za razoroževanje ni dobil — kot že omenjeno, med večino državljanov nobenega odmeva. Vsi vedo, da če ima Trumanova administracija — oziroma Wall Street res namen povzročiti vojno, jo bomo dobili pa neglede kaj sklepajo takozvani Združeni narodi.

Toda za mir so napravili v isti dvorani drugi udeleženci veliko demonstracijo, ker navadno ljudstvo ve, da le ono v vojnah največ žrtvuje in da na bojiščih padajo sinovi delavcev in kmetov in v bombardiranih v mestih pa takozvano navadno ljudstvo, ker se nima kam skriti. Bogataši, državniki, aristokracija, si dobe skrivališča in jim tudi še v tako hudih vojnah ni sile. Zato se znova igrajo z mirom — v mislih na nova osvobodjenja in na še večje dobičke. Zato, da ljudstvo tega ne ve, ker čita zgolj take liste in poslušajo take radio postaje, ki so posest velekapitala.

Mihec in Jakec

Mihec: Ne reci mi, da sem dolgočasen. Ampak res čutim potrebo, da se enkrat pogovorim o vremenju.
Jakec: Prav imaš. Kar dajva! No, kaj misliš, kje tiči vzrok za letošnje muhasto vreme?
Mihec: Najbrže je preveč zračnega pritiska na Vzhodu.
Jakec: Ali pa preveč megla na Atlantiku.

DNE 3. OKTOBRA TEKMA BALINCARJEV V CENTRU

Chicago. — V nedeljo 3. oktobra se bo v Slovenskem delavskem centru vršila balincarska tekma, ki se je udeležijo Waukegančani in Cikažani. Začne se ob 10. dop. Prijave se sprejema do 9. Sprejema se v tekmo moške in ženske.

Vsa pojasnila daje tajnik Centra Frank Groser in pa upravni tajnik kluba Arley Božičnik.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije.

CALIFORNIA.

Fontana: John Pečnik.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.

COLORADO.

Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: John M. Stonich.
Walsenburg in okolica: Edward Tomšič.

ILLINOIS.

Chicago in okolica: Frank Bisjak.
Joseph Oblak, Peter Verhovnik in Frank Zaitz.

La Salle in okolica: Anton Udovč in Leo Zevnik.

Springfield: Joseph Ovca in John Goršek.

Virden: Fr. Hershich.

Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.

INDIANA.

Indianapolis: Mary Ströf.

KANSAS.

Arma: Anton Shular.
Arcadia: John Shular.

West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit-Dearborn: John Zornik, Joe Koršič.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.

Ely: John Teran in Matt Praprotnik.

MISSOURI.

St. Louis: John Spiller.

MONTANA.

Butte: Anton Zuegi.
East Helena: Joseph Mihelich.
Red Lodge: K. Eranošnik.

NEW JERSEY.

Elizabeth: Amella Oblak.

NEW MEXICO.

Gallup: Mary in Jennie Marinšek.

NEW YORK.

Gowanda: James Dekleva.

KAJ BO S TRSTOM?

Glede Trsta se velesile še vedno niso zedinile, čeprav so napravile pogodbo z Italijo, ki določno pravi, da je Trst samostojno ozemlje.

Toda vsled nasprotja Jugoslaviji so tri zapadne sile predlagale, da naj pripade Trst nazaj Italiji.

To je bilo mesece nazaj. Ker pa ima Sovjetska unija moč veto (vetiranja), bi tak sklep večine nič ne veljal.

Trst je torej še "svobodno tržiško ozemlje". Koliko časa bo, o tem ni mogoče ugibati, kajti razmere po svetu so silovito napete.

Napredni slovenski tisk na Primorskem, predvsem v Trstu, se zelo jezi nad ameriško politiko, češ, da podpira papeža in pa privilegirane sile v Italiji.

To je res. A vseeno, tu je še eno vprašanje, kaj bo s Trstom? Kdo ga dobi? Komu v korist? "Primorski dnevnik", ki je glavno glasilo Slovencev ob Jadranu, piše o tem sledeče:

V prvih letih izvajanja svoje imperialistične politike so anglo-ameriške oblasti napravile vse, da bi Trst ekonomsko vključile v sklop držav in državice, ki so se podredile tako imenovane enotnemu zapadno-evropskemu gospodarskemu sistemu, t. j. Marshallovi "pomoči" za povojno gospodarsko obnovo.

Za vključitev Trsta v Marshallov načrt in za gospodarsko in politično podreditev Trsta interesom ameriškega imperializma je bilo najprej potrebno dokazati svetu, da je Trst kot samostojna gospodarska enota brez gospodarske povezave z Italijo obsojen na gospodarski propast in na umetno dihanje. — V tem obstajajo tudi nenehne kršitve mirovne pogodbe, ki so dovedle do tristranskega predloga za revizijo mirovne pogodbe z Italijo in vključitvijo Trsta gospodarsko v Italijo — kot že maršalizirano državo.

Za konkretne priprave za vključitev Trsta v Marshallov plan je vojaška uprava pripravila celo vrsto gospodarskih ukrepov, kakor monetarni, valutni in finančni sporazum anglo-ameriške vojaške uprave z italijansko vlado, temu je sledil carinski sporazum med STO-jem in Italijo, tako da ni bilo nikdar carinskih ovir trgovinski aktivnosti med pokrajinami Italije in Trstom. Nadalje sporazum med vojaško upravo in italijanskim ministrstvom za pošto, telegraf

in telefon, na podlagi katerega je bilo sklenjeno kakor je razvidno iz okrožnice, ki jo je gen. Gaither poslal omenjenim direktorjem, da bo na podlagi tega sporazuma italijansko ministrstvo imelo pregled v poslovanje pošte, telefona in telegrafa, na premeščanje uslužbencev, na njihovo kvalifikacijsko in kategorijsko razvrstitev.

Višek takih sporazumov in gospodarske politike vojaške uprave je uradna, vključitev anglo-ameriškega področja Tržaškega ozemlja v Marshallov načrt "na predlog italijanske vlade" — ne da bi za to kogar koli vprašali, kakor niso nikogar vprašali, kadar je šlo za tristranski predlog glede priključitve Trsta k Italiji.

Za izvedbo svojega načrta za vključitev Trsta v gospodarski sistem Italije in s tem v Marshallov načrt, se je vsakodnevno kršila mirovna pogodba in to predvsem v zvezi z ekonomsko povezavo Trsta z njenim naravnim zaledjem in z zaviranjem gospodarske in trgovske zveze z Jugoslavijo.

Najbolj očiten dokaz takega postopanja na škodo tržaškega delovnega ljudstva je, da vojaška uprava še danes noče podpisati trgovinskega sporazuma s FLRJ, ki je bil predložen letos.

Trgovinski sporazum z Jugoslavijo bi prinašal tržaški industriji in prav posebno ILVI znatno povečanje sedanje proizvodnje, ker bi tržaški delavci izvažali v naši težki industriji naročila na račun ministrstva za industrijo FLRJ in s tem bi Jugoslavija zalagala tržaško industrijo s potrebnimi surovinami — in bi se kot nujna posledica takoj zmanjšala številka brezposelnih.

Mimo vseh omenjenih gospodarskih možnosti, ki bi bile lahko dane Trstu, je anglo-ameriška vojaška uprava v svojih pripravah za vključitev Trsta v Marshallov plan ustanovila v Trstu posebno komisijo, ki jo v Trstu poznajo pod imenom "Ustanova za izkoriščanje gospodarskih virov britsko-ameriškega področja Tržaškega ozemlja", ki je sestavljen izključno iz anglo-ameriških oficirjev, ne da bi bil za to poklican vsaj oni del prebivalstva, ki se strinja s sprejetjem Marshallovega načrta v Trstu.

Na sedežu tržaške trgovinske zbornice je bil tudi izvoljen na še častni seji, kateri je predsedoval G. Cosulich, solastnik tržaških ladjedelnice, "konsultivni" odbor za Marshallov plan, kateri bi imel samo nalogo posvetovanja — kako si zamišljajo anglo-ameriški okupatorji ta posvetovalni organ in kako malo pustijo videti, kaj se dela na tem področju gospodarske dušitve tržaškega gospodarstva, nam najbolj prikazujejo sami tukajšnji hlapci imperialistov po svojem listu "La Voce libera", ki cvili, da posvetovalni organ ni bil še pozvan, da poda svoje mnenje o stanju in potrebah tržaške industrije, da sta srednja in mala industrija na robu propada in da je nujno, da se vojaška uprava zgane in da pozove tudi tržaške meščane k upravljanju "Ustanove za izkoriščanje gospodarskih virov" itd., itd.

Po vsem tem je Trst okusil orve dobrote Marshallovega plana, to je suhi grah in mleko v prahu. Zaman pa je Trst pričakoval od Marshallove pomoči, kar najbolj potrebuje za dvig svoje industrije, to je industrijske surovine.

Isti blagodejni pojav vidimo v Italiji. V pogodbi z Marshallovo pomoč je vključeno tudi, da bodo iz Amerike uvozili za 100 milijard poljedelskih strojev, medtem ko bi jih Italija lahko sama izdelovala, ker premore velike komplekse težke industrije, ki ne morejo obratovati zaradi pomanjkanja naravnih in potrebnih surovin. Tako se bo v Italiji nad dvamilijonska armada brezposelnih še povečala na škodo italijanskega naroda in v korist ameriških monopolov.

To ni edinstven pojav Marshallovega načrta, takih primerov bi lahko našli na stotine po vsej Evropi. Naj omenimo samo tovarne FIAT v Turinu, ki so ponos italijanske industrije, v katerih skladiščih čakajo tisoči avtomobilov na razprodajo, ki jih zaradi ameriške konkurence ne morejo prodati. Omenil bi lahko, kako so poskušali ameriški monopoli ustaviti po-

godbo med Poljsko in tovarnami FIAT za prodajo 2000 avtomobilov FIAT — in je šele po velikih naporih uspelo prodati. Omenili naj bi tovarne avionov v Franciji, ki so bile večidel zaprte zaradi ameriško-francoske pogodbe o dobavi avionov Franciji po Marshallovi pomoči itd.

Uvajanje Marshallovega plana pri nas pa je spremljano tudi s postopnim uvajanjem metod, po Taft-Hartleyjevim protide-

delavskim zakonu. To so najbolj videli ob zadnji sodni razpravi iproiti tržiškemu proletariatu.

Da bi rešilo našo industrijo in razbilo vse nakane ameriških imperialistov, mora tržaško delavno ljudstvo odgovoriti s svojo enotnostjo.

Če bo tržaški proletariati in z njim vse delovne množice čvrsto čuvalo socialne in politične pridobitve, nam bo brez dvoma uspelo razbiti vse poizkuse imperialistov po zaslužjevanju našega gospodarstva in zadušitvi osnovnih delavskih pravic.

MILAN PUGELJ:

FRONEK

Iz zbirke novel Milana Puglja, ki jo je izdal Slovenski knjižni zavod

"Se, se, se, kriči, ko vidi, da nosita v usta tudi Marija in Fronek. Toda belega kruha enkrat ni in vse je spet mrtvo in vsakdanje. Muhe letajo sem in tja, silijo v oči in v usta in vsi se jih qtepa. Mati se spet oglasi in narekuje naprej: "Ljubi oče! Za take čase, kakor so, nas je preveč."

Fronek gre na svoj prostor, ki je v travi za hišo. Tam leži, gleda med veje jablane, ki se razprostira nad njim in premišljuje. Predočuje si gospo in preudarja njeno dobroto. Pogled, si govori, gospa je dobrotljiva. Zagledala je na trgu uboge, lačne kužke in se ga usmili. Kužka ga je in ga peljala domov, kjer ima vsega kakor ona.

Misli Fronkove se ustavijo, skozi vejeve jablane potegne veter, po cesti zahrope in zapoje avtomobil, naenkrat je zopet vse tiho, samo tam iznad mesta se nosi ublažen ropot tramvaja in različnih voz, ki hitijo sem in tja po prašnih ulicah in cestah.

Zdaj se naenkrat posveti v Fronekovi glavi nova misel, ki ga vsega prevzame. Tako mu je, kakor bi stopil iz črne teme na sonce. Skoči na noge, vftakne levo v žep, desni kazalec pa položi na ustnice. Stopi nekaj korakov naprej in nekaj nazaj, hoče teči k materi, toda premišli se in sklene, da ji razloži sele tedaj, ko se vse uresniči.

Zamislil si je tole: gospa se je usmili lačnega kužka, kupila ga je in zdaj skrbi zanj, da mu ni treba žalostno poginiti. Fronek pojde k njej in se ji ponudi sam. Preveč jih je doma, nimajo kaj jesti. Če se je usmili lačnega kužka, se bo tembolj njega, ki je reven in ubog fantek in ki še ni storil nikomur na svetu zalega.

Tako gre drugi dan proti poludnevju h gospe. Ko stoji v tisti čisti, belo zastrti sobi, kjer leži na blazini za vrati kužek, poklekne Fronek na tla in povzdigne svoje drobne, rjave ročice, ki gledajo iz bledeorodeč srajčice.

"Bogata gospa", prosi, "dona nas je preveč in Tončka ves dan joka, ker je lačna. Usmili se kužka, ali se ne bi še mene, ki bi ostal rad pri vas kakor kužek?" Tako govori, in ko neha, ima ustnice še vedno odprte, oči pa upira v gospo, ki se blaženo smehlja in stopi bliže. Poboža ga po laseh in mu veli: "Le vstani!"

Gre v shrambo, prinese kosček kruha in pravi: "Psiček je vse kaj drugega kakor ti. Psiček ostane psiček, ti pa dorasteš in postaneš mož. Tebe ne morem vzeti."

Fronek razume, da ga gospa noče. Previdno odide bos in po prstih, zapre za seboj vrata, gre počasi domov in pove vse svoji suhi in revni materi.

Mati ga stisne k sebi, briše mu s predpasnikom solze in ga tolaži: "Nikamor te ne dam, ga ni na svetu, ki bi te mu dala. Nič se ne boj, bomo že kako, bomo že."

Petdeset koscev iščemo za letošnjo košnjo trave v prosti luk. Pogoj: Lastna kosa. Zajamčena zaposlenost za tri tedne. Ponudbe na ZVU v Trstu.

Debra brezmesna hrana

Riž v solati. Veliko škodljivo riža operemo in skuhamo v slani vodi, kateri dodamo žlico mleka. Ko je riž kuhan, vodo odcedimo. Nato odpremo škatlo rib (tune), meso stlačimo in pomešamo z oljem med riž; dodamo še 2 žlici citronovega soka kakor tudi dva tenko narezana paradiznika. Solato potresemo s peteršiljem in obložimo s koščki trdo kuhanega jajca.

Jajca s paradiznikom. V pekač damo najprej tanko plast slanice, ki jo potresemo s sirom, nato pa razpolovljen in izdolben paradiznik — v katerega dene-mo malo soli, peteršilja ter surovo jajce, ki smo ga potresli s sirom; pekač damo v peč za toliko časa, da se beljak strdi. Postrežemo z zeleno solato.

KANAL ODRA-DONAVA

Varšava. — Komisija za česko-poljsko gospodarsko sodelovanje je preučila vprašanje zgraditve kanala Odra-Donava, ki bo dolg 320 km. Določili so zgraditev prvega dela kanala v dolžini 64 km med Kojlo (Poljska) in Moravsko Ostravo (ČSR). Stroški bodo znašali okoli šest milijard kron.

Cvetke tržiškega

"internacionalizma"

(Iz "Primorskega dnevnika")
V Jugoslaviji res ni tako kot bi moralo biti! Vse gre tam po neki čudni poti! Zaostali so. Se celo kar se ure tiče, smo mi za celo uro naprej.

Bila sta dva bratca. Razumela sta se, a kar na lepem je eden pričel drugega gledati postrani. "Kaj ti je storil?" so ga vprašali, "da si tako jezen nanj?" "Meni nič," je odgovoril, "a mama ga je ostela, pa ga še jaz več ne pogledam."

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost

DRŽAVLJANSKI

PRIROČNIK

novi knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERISKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Združenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov s poštino vred.

Naročila sprejema:

Knjižarna Proletarca
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

MARTIN KENNELY

SLOVENE RECORDS

10-inch records 79c COD, plus postage

- C-120

Another "Cold War"

When Andrei Zhdanov died some weeks ago, it was inevitable for the prophetic to speculate on possible changes in Soviet policy. As founder and guiding spirit of the Cominform, Zhdanov was particularly identified with the campaign against Marshal Tito, and it was thought by some that the Kremlin might take advantage of his death to close the Russian-Yugoslav breach and end a rebellion that had got out of hand. It must be clear by now that no such development was in the cards. If anything, the assault on Tito has increased in violence since Zhdanov's death. In a half-page editorial, *Pravda* charged the "Tito faction" with operating "a cruel terrorist game, with repressions, mass arrests, and murder" (all rather shocking to the Soviet mind). What is even more definitive, "Tito is presently in one general camp with the imperialists, pouring filth over the Communist parties of the people's democracies and the USSR." And, most significant of all, *Pravda* hopefully drives a wedge between the regime and the majority of the Yugoslav Communist Party, which "does not approve of the nationalist policy of the Tito group." Whether or not it is true that Stalin disapproved of the way Zhdanov handled the Yugoslavs, as has been widely reported, the course of the Kremlin is apparently fixed. Tito is to be cut down, lest the infection of his nationalism spread to other satellites, to the intolerable disadvantage of Russian nationalism. The summary treatment of Tito has already had a marked effect in Poland, where Vice-Premier Wladyslaw Gomulka has publicly repented his own "nationalist deviations" and endorsed a purge of his followers, there being no room in the party, as he put it, for "Yugoslav-like apostasies." —The Nation.

Strange Case of Publisher Hoiles

A queer fellow in Raymond Hoiles, who owns seven daily newspapers in almost as many states, mostly in the West. All his papers are "open shop." He insists Herbert Hoover is a "left-winger." Progressive income taxes are "nothing but Socialism." As to public education, "a house of prostitution is voluntary; grade school is not." On aid to Europe, he boils his conclusions into five words: "Let them go to hell!" He has a solution for the child labor problem: "Give him a pick and shovel and let him get started."

In Colorado Springs, Colo., where Hoiles has a newspaper monopoly, a minister of the Gospel said: "They say Hoiles has a Stone-Age philosophy. That is an injustice to the Stone Age."

A few years ago LABOR commented on his idiosyncrasies, and Hoiles was frothing mad for several months. LABOR still believes some good psychiatrist should give him a thorough going over—even if he has succeeded in accumulating a million or so. —Labor.

REFLECTIONS

By Raymond S. Hofses

The other day our favorite capitalist newspaper used an awful lot of words to develop the theme that, no matter what, social system prevails, people can not be secure and prosperous unless they work.

The editorial quoted from a dispatch out of London, capital of a nation with a socialistic labor government, reading: "For many months Englishmen have been looking at posters which fairly screamed: 'Work or want.'" And the editor commented that the item must provide "something of a shock."

We hasten to assert that we are not "shocked." As a matter of fact, we Socialists pioneered the claim that "labor produces all wealth." Then we added that all wealth should belong to the laborer who produces it, and followed up with a program whereby that desirable objective could become a possibility.

Capitalist editors now agree with the major premise of Socialism. But they haven't yet accepted—and probably never will—the socialist proposal that the wealth that labor creates should be distributed on the basis of service rather than ownership. They still want workers to labor and produce for the profit of owners.

While the editorial above referred to went to a lot of trouble to emphasize a proposition that should be self-evident, there nevertheless is a lot more that could be said about work.

One fact that workers themselves should understand—and generally don't—is that while work, and only work, will result in production, not all things that work produces are wealth. Under the capitalist private-profit economy a considerable portion of work produces waste.

And because this is so, people can work themselves to death and still have less than enough of the good things that labor could produce.

One of the things that are keeping people poor is the waste of competition. If one looks closely enough he will see this waste all about him.

War and preparation for war is the biggest example of what we mean.

Workers could produce abundantly and still starve to death if they'd all apply their labor to the production of guns and battleships and uniforms for soldiers. We often wonder how many people think

about that. Or about how much everything that is good could be produced if every man, woman and child were producing things that people could use.

The very fact that nobody can have anything unless things are first produced should be the most convincing argument for the Socialistic program of a planned economy.

Why don't people plan to produce what they want, instead of consenting to work to suit the purposes of an owning class? We don't know the answer, but we do know that the failure to organize a planned economy is the reason why so many of them have less than decent living standards.

PEOPLE DO IT—

By HENRY JONES

Even though government employees average only \$47.77 weekly, they use up about a tenth of the total amount disbursed in USA as wages and salaries. Over a tenth of us 5,900,000 are on local, state or federal payrolls. Government is a big business that produces little. One way to have more to eat and wear is to have fewer men wasted in administering the rest of us.

SCIENCE, having given the chattering chimpanzee an atom bomb to play with, is proclaiming now that the world isn't big enough for us. While most of us are worrying about politicians outgrowing their pants, they are worrying about mankind outgrowing its mudball. Mankind may press on its food supply, but cannot exceed its food supply except by an abrupt decrease in food. Besides food needs, we may run short of minerals. Says the director of the governmental chemical lab, we have taken more out of the ground in USA since 1900 than the entire human race had taken out of the entire earth before that from the beginning of man's diggings.

OR EAT SAWDUST — The American Chemical Society says porkchops from pigs fed on treated sawdust taste just as good as any other porkchops. The wood molasses made from waste lumber products is fed to fowl too. It can be produced at one half the cost of equal grain nutrition. Or in the interest of national integrity they might feed it to us direct.—From Industrial Worker.

THE MARCH OF LABOR

FIXING MR. FIXIT

By COVAMI

Behold the Expert, O my son!
He is Earth's Wonder, Number One!
He sits One Thousand Miles away,
And regulates your speed and pay;
He scans your shop by his blueprint
And pints right where you do your stint;
From out the Company's farflung plants
He cleans the gremlins and the hants;
If everything goes wrong, awry,
He's the Mister Fixit Guy.
But when depression hits the Boss
And profits panic into loss,
Just listen to his yell "By Jings!
Why ain't the people buying things?
Instead of jumpin' into ponds,
Why don't they use their nestegg bonds?
I give it up! The System's sound,
As Franklin said and Hoover found;
And yet from New York to Hong Kong
The Damthing still keeps going wrong!
I advertise and new tricks try,
But still the Dumbbells will not buy!"
Wails our Mister Fixit Guy.

The Inevitable Seldom Happens

We confess to being members of that group of earlier Socialists who consoled ourselves after election-day defeats by assuring each other that Socialism is inevitable.

Well, we don't think that any more. Socialism, the democratic variety which we want—and nothing else will satisfy us—won't "come" at all. It must be established—purposefully and intelligently established—by the will of the people. Otherwise we won't have it.

We are anxious to have our fellow Americans believe that because the alternative to Socialism is going to be something that won't be acceptable to people who are used to the ways of democracy.

What is inevitable is socialization. We run no risk in saying that now, because the process of socialization is now well under way even in this nation where so much lip worship is still being paid to "free enterprise."

Every time we read about the government buying up surplus crops and either burning them or selling them at lower prices for animal food, we have an example of the advance of socialization. A free economy wouldn't tolerate anything like that.

But then a free economy would no longer tolerate the private-profit system. It couldn't! The whole thing would go "boom" in a gigantic bust—as it was on the verge of doing back in 1932—if the power of government wouldn't be used to prop it up by social controls.

Well, where is that heading us? We socialize and still we preserve a class economy. Follow that line far enough and we're in a totalitarian society in which "we the people" are socialized.

To condemn a situation by a single word is too easy. So we find ourselves steering away from the use of the word "fascism." Nevertheless, fascism is the inescapable alternative to Socialism.

Maybe people who vote for old party tickets think they have won a victory when they set Socialists back on their political heels. But if what they want is the maximum of personal freedom and social justice, then they really are losing every time their candidates are elected.

No, democratic Socialism can't just "happen" because it is "inevitable." The fact that the "inevitable" seldom happens. What comes about is not a "happencance," but a result—the result of the actions of a minority who know what they want and set out to get it while the people as a whole do nothing to shape events to their mutual benefit.

"I am the master of my fate," wrote the poet. Well, you could be, of course. But you won't be unless you know what you want your fate to be and work to bring it about.—Reading Labor Advocate.

TERRIFIC FIRE LOSS

Property worth more than \$437 million was burned up in the United States in the first seven months of this year. It was an all-time record for the period and more than the entire year 1944.

SAYS GENE DEBS:

"The freedom of the workers must be achieved by the workers themselves. So long as workers are like sheep and depend on some leader to shepherd them, they will get shared."—Eugene V. Debs.

RESERVED FOR AMERICANS

They call it "Constitution Hall"—the building in Washington, owned by the Daughters of the American Revolution, where Marian Anderson was once denied the right to sing because she was a Negro.

The American Association for the Advancement of Science was meeting in Constitution Hall last week when an usher tapped a guest on the shoulder and invited him to move from his box seat to a section reserved for Negroes. The guest happened to be the Ethiopian minister to the United States.

Now everybody is sorry. The association has tendered its profound apologies. The State Department has expressed regrets. Everybody agrees that the incident was a distressing mistake.

So it was. But when you consider its implications, you understand how weird are the results of racial segregation in Washington. As segregation works in the nation's capital, a dark-skinned person is not to be discriminated against so long as he represents a foreign country. He is to be ushered to the Negro section, or denied entrance to white hotels and restaurants, ONLY if he happens to be a dark-skinned person of American nationality.

Maybe the solution is to issue all dark-skinned diplomats a badge which reads: "I am NOT an American. No segregation necessary."—Chicago Sun-Times.

Try Cocaine—It Solves HCL

Down in the Andes the natives are paid off in cocaine leaves. They chew them like gum. The price of them, as of everything else, has gone up, but the natives still figure they are a good buy. Why? Because they deaden the pangs of hunger.

The persistent cocaine chewer is thus free from worries about the rising price of food. Employers find it is cheaper to pay them off with cocaine leaves than to give them enough money to buy food.

One detail remains to be perfected in this program. Those who chew cocaine instead of eating, seem for some unknown reason, to get sick sooner or later and die.—Industrial Worker.

White Depravity Disgusts Africans

Use of Negroes, stripped bare except for huge bracelets that are used somewhat like brass knuckles, for bloody combats to entertain white audiences, have been "arranged by the police in Capetown and other places in South Africa. This bloody reversion to the old Roman amphitheatre is a measure of the "taste" of those carrying "the white man's burden."

The Tongue

By PHILIP B. STRONG

"The boneless tongue, so small and weak, Can crush and kill," declared the Greek.

"The tongue destroys a greater horde," The Turk asserts, "than does the sword."

A Persian proverb wisely saith, "A lengthy tongue — an early death;"

Or sometimes takes this form instead, "Don't let your tongue cut off your head."

The tongue can speak a word whose speed," says the Chinese, "outstrips the steed;"

While Arab sages this impart, "The tongue's great storehouse is the heart."

From Hebrew wit the maxim sprung, "Though feet should slip, ne'er let the tongue."

The sacred writer crowns the whole; "Who keeps the tongue doth keep his soul."

COMES PROF. WIGNER, a key figure in the atomic bomb project, to say we don't have to stay on this mudball. Fission of the plutonium atom gives us a ratio of energy to mass a million times bigger than is needed to escape the earth's gravitational pull and escape into the far-flung world of the humorless comic strips. Moreover we can gradually turn the earth into energy and quit digging coal.

Why So Many Daily Papers Support 'Flunkies of Monopoly and Wealth'

"Why do newspapers support reactionary candidates?" Evjue, fighting editor of the Madison, Wis., "Capital Times"—which has the largest circulation of any Wisconsin paper, outside Milwaukee—decided to get the answer.

He hired an expert accountant to study the "income tax returns" filed with the state tax commission by publishers of dailies in medium-sized Wisconsin towns. The profits are "net," after payment of all taxes, and they run up to \$150,000 a year and more.

Coming from Evjue, the expose is particularly impressive. To aid "Old Bob" La Follette, he started his paper many years ago practically "on a shoestring," and has built it into a great journalistic and financial success. Evjue, however, is one publisher who does not let profits influence his point of view.

"When newspapers in cities smaller than Madison are making enormous profits, after taxes, up around \$100,000 a year," Evjue commented in a front-page editorial, "it becomes easier to understand why these newspapers are for the re-election of reactionary members of Congress, who voted for the rich man's tax bill, the Taft-Hartley law, the gutting of bills for housing and cost-of-living relief."

"It is easier to understand, when one surveys these figures, why Wisconsin newspapers are supporting congressmen who were the servile flunkies of monopoly and corporate wealth."

"When a publisher who has a monopoly of the newspaper business in his community makes profits ranging from \$100,000 to \$150,000 a year, he naturally develops the chamber of commerce and country club mentality."

"He becomes a foe of income and inheritance taxes. He brands as Communist every proposal that seeks in any way to change the status quo. Things as they are are very pleasant and comfortable for these money-making publishers."

All that, of course, is even more true of big city publishers, whose profits run into millions of dollars a year—Labor, Washington, D. C.

Some Facts on J. Parnell Thomas

Maybe somebody ought to investigate the biggest investigator of them all—Rep. J. Parnell Thomas (R) of New Jersey, head of the House Committee on Un-American Activities.

Drew Pearson, columnist, has made the following charges against Thomas:

That he kept a young lady on his payroll for four years, but made her kick back all of her salary (paid by taxpayers), to him; that he enrolled a cleaning lady as a clerk and had her kick back her salary, too; that he put his wife's aged aunt on the payroll until he could influence New Jersey authorities to put her on relief; that he doled out a sinecure to his daughter-in-law; that he tried to shake down an insurance company for \$2,000 on a shady accident in which his secretary was involved, and that he said a friend of his was an investigator for his committee in order to keep the guy, then in the armed forces, from being shipped overseas—when in fact the fellow was no such thing.

So far Thomas hasn't charged Pearson with contempt of Congress.—The Advance, Sept. 15, 1948.

'I CAN'T SAVE A CENT'

Most big business men who read the "Wall Street Journal" are very critical of workers' demands for higher wages. Yet—right on the front page of that conservative newspaper—is just about the best possible proof that pay boosts are vitally needed.

A long article is entitled: "Shrinking savings. Bank accounts trimmed as cost of living takes bigger chunk of incomes." The article says:

"'I can't save a cent.' That complaint echoes more and more around the country as the cost of living climbs. You hear it on the veranda at the local country club, at the butcher's and baker's, in the factory lunch room where the dinner pail crowd hangs out.

"A survey of wage earners, small businessmen and executives in 17 cities around the country shows: most have had to cut back their bank savings, some are just making ends meet, and a goodly number must dip into rainy-day funds to keep going."

Men in all walks of life are quoted, all saying they find it increasingly hard to "get by" on their incomes. Those making under \$3,000 a year, and their families, are up against an impossible problem. Even the \$40,000-a-year man complains.

Will even that article change "Wall Street Journal" readers' minds about workers' "greedy" wage demands? We hope so, but we doubt it.—Labor.

Labor Is Right

Very belatedly, "The Outlook" financial publication put out by Standard & Poor's, recently confirmed what organized labor has been saying for a long time—namely, that industry, has increased prices far more than wages.

"Wages and salaries consumed a smaller proportion of the sales dollar last year than in 1946," the publication reported. It went on to present figures showing that among several hundred corporations analyzed in its survey, wage and salary payments amounted to only 24.6 per cent of gross sales in 1947, compared with 27.5 per cent the previous year.

Gossip has been well defined as putting two and two together and making it five.

'Red' Oath for Labor But Not for Lawyers, Is Decision of A.B.A.

Lawyers favor one standard for organized labor and another for themselves, it became apparent in action taken at the convention of the American Association in Seattle.

The convention rejected a proposal that every member of the association be required annually to sign an affidavit swearing he's not a member of the Communist party.

Under the Taft-Hartley Act, officers of national and local unions must sign such affidavits — and members of the bar have been among the most vociferous advocates of enforcement of the requirement. Apparently, however, they feel it should be confined to labor.

In lieu of a clear-cut ban on "Reds," the convention adopted a resolution which declared that refusal of a member to tell a Congressional committee whether or not he's a Communist will be a "compelling cause" for expulsion proceedings.

ERP Costlier Than Tax Payers Got From Gov't in 1916

WASHINGTON — The Marshall plan costs U.S. taxpayers more than the total spent for fire protection, police, schools, sanitation, parks and other services in 1946. Economic cooperation Administrator Paul G. Hoffman said recently.

Hoffman made the statement in a world-wide broadcast in which he said the U.S. is trying to promote self-help and mutual help among European nations "without in the slightest degree infringing upon the sovereignty of any nation."

PECULIAR 'DIVIDEND'

"U.S. gets 25,000 tons of rubber as first Marshall Plan dividend," a newspaper headline announces. The story does not make it clear just how the rubber is a "dividend," as Uncle Sam is paying Britain a high price in cash for it, in addition to the Marshall Plan billions given to Britain. Furthermore, the "raw" rubber is being used to wreck Uncle Sam's synthetic rubber business.